

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. การอ่าน
 - 2.1 ความหมายของการอ่าน
 - 2.2 หลักเกณฑ์การอ่านอักษรนำ
 - 2.3 หลักสำคัญในการสอนอ่าน
 - 2.4 วิธีการสอนอ่าน
 - 2.5 หลักทั่วไปในการอ่านออกเสียง
 - 2.6 การวัดทักษะการอ่านออกเสียง
3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
4. แผนการจัดการเรียนรู้
5. แบบฝึกทักษะ
6. บริบทโรงเรียนหนองบัววิทยาเสริม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีรายละเอียดดังนี้

1. ความสำคัญของวิชาภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงานและดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ม.ป.ป. : 1)

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นต่อไปนี้

1. การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
2. การเขียน การเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำ และรูปแบบต่าง ๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ย่อความ รายงานชนิดต่าง ๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์
3. การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูด แสดงความคิดเห็นความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ
4. หลักการใช้ภาษาไทย ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย
5. วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษา ข้อมูลแนวความคิดคุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจ

เข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็กเพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีตและความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ม.ป.ป. :

2)

จากความสำคัญของวิชาภาษาไทย สรุปได้ว่า ภาษาไทยเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติไทย ที่เยาวชนไทยทุกคนควรศึกษาเรียนรู้ให้เข้าใจ และเกิดทักษะ ทั้งทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด หลักการใช้ภาษาไทย ตลอดจนวรรณคดีและวรรณกรรม

2. วิสัยทัศน์

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสื่อสารของคนในชาติ ใช้ทำความเข้าใจกันและใช้ภาษาประกอบกิจการงานทั้งส่วนตน ครอบครัว และกิจกรรมในสังคมและประเทศชาติ ภาษาไทย ยังเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การบันทึกเรื่องราวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และยังเป็นวัฒนธรรม ของชาติ ดังนั้นการเรียนการสอนภาษาไทย จึงต้องสอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร และสอนภาษาไทยให้คนรักการอ่าน การเขียน ที่จะแสวงหาความรู้และประสบการณ์ บันเทิงความรู้และข้อมูลข่าวสารสอนภาษาไทยให้ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องในฐานะเป็นวัฒนธรรมทางภาษา ให้ผู้เรียนเกิดความชื่นชมซาบซึ้งและภูมิใจในภาษาไทย เห็นคุณค่าทางวรรณคดีและวรรณกรรม ตลอดจนภูมิปัญญาทางภาษาของบรรพบุรุษที่ได้สร้างสรรค์ผลงานซึ่งเป็นส่วนสร้างเสริมคุณงามความดีในชีวิต

ภาษาเป็นสื่อของความคิด ผู้เรียนที่มีภาษาใช้กว้างขวางมีประมวลคำในการใช้พูด ฟัง อ่าน เขียนมาก ผู้เรียนจะคิดได้กว้างขวางลึกซึ้ง และสร้างเสริมความชาญฉลาด สามารถคิดสร้างสรรค์ คิดวิพากษ์วิจารณ์ คิดตัดสินใจแก้ปัญหา และวินิจฉัยอย่างมีเหตุผล ดังนั้นการสอนภาษาไทยจำเป็นต้องเสริมสร้างให้ผู้เรียนขยายประมวลคำทั้งการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนให้มาก เพื่อให้ผู้เรียนใช้ภาษาในการคิดสร้างสรรค์ คิดวิพากษ์ วิจารณ์ คิดตัดสินใจแก้ปัญหา วินิจฉัยเรื่องราวและส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาอย่างมีเหตุผล ใช้ภาษาอย่างเชิงสร้างสรรค์ และใช้ภาษาอย่างสละสลวยซึ่งจะช่วยสร้างเสริมบุคลิกภาพของผู้ใช้ภาษาให้เกิดความน่าเชื่อถือ

ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการภาษาเพื่อการสื่อสาร การอ่านและการฟังเป็นทักษะของการรับรู้เรื่องราว ความรู้และประสบการณ์ การพูดและการเขียน เป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์ ส่วนการดูเป็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ทั้งโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ละคร คอมพิวเตอร์ ตลอดจนการดูต้นและสามารถแสดงทรรศนะข้อมูลข่าวสารด้วยการพูดและการเขียน การดูจึงเป็นการเรียนรู้และการแสดงทรรศนะของตน และการดูนับวันจะมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ผู้เรียนจะต้องประเมินสิ่งที่ดูและการดูให้เป็นประโยชน์ในการหาความรู้ การเรียนภาษาไทย จึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสารให้ผู้เรียนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างพินิจพิเคราะห์ สามารถใช้คำเรียบเรียงความคิด ความรู้ให้ชัดเจน ใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักภาษาใช้คำตรงตามความหมาย ถูกต้องตามฐานะของบุคคลและสถานการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาษาไทยเป็นส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ ได้แก่ กฎเกณฑ์ทางภาษาหรือหลักการภาษาผู้ใช้ภาษาจะต้องเรียนรู้หลักภาษาไทยและใช้ให้ถูกต้อง ส่วนวรรณคดีและวรรณกรรม ตลอดจนบทรื่องเล่น เพลงกล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน วรรณกรรมพื้นบ้านที่เป็นคติชน หรือภูมิปัญญาทางภาษาที่ถ่ายทอดความรู้สึกรีกนึกคิด คำนิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต ความงดงามทางภาษาในบทประพันธ์ ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นเนื้อหาสาระช่วยให้เกิดความซาบซึ้ง และความภาคภูมิใจในสิ่งที่บรรพบุรุษได้สั่งสม และบอกกล่าวถึงความดี ความงาม การประพฤตินไว้ในวรรณคดี และในคติชนซึ่งสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

การเรียนวรรณคดีและวรรณกรรมในส่วนของบทร้อยกรองผู้เรียนจะต้องเห็นความงามของถ้อยคำในบทร้อยกรอง เข้าใจเรื่องราวของวรรณคดี สามารถท่องจำบทร้อยกรองที่ไพเราะจะเป็นต้นทุนหรือพื้นฐานของการแต่งบทร้อยกรอง ดังนั้นการเรียนการสอนจำเป็นต้องให้ผู้เรียนได้ท่องจำบทอาขยานที่เป็นบทร้อยกรองที่ไพเราะด้วย และการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมยังทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สังคม ชีวิต และวัฒนธรรมของคนไทยอีกด้วย

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะคอมพิวเตอร์มีบทบาทสำคัญในการสื่อสาร และนักเรียนส่วนหนึ่งมีความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์นักเรียนอาจใช้ Word Processing ในการเรียนภาษาไทย การรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การเขียนโครงการ การเขียนรายงานด้วยแผ่นดิสก์ส่งครูแทนที่จะเขียนรายงาน

เป็นแผ่นกระดาษ การใช้ Word Processing จะช่วยให้นักเรียนใช้ในกระบวนการเขียน จะใช้ในการปรับปรุงพัฒนาบทเขียนของนักเรียน ทั้งในชั้นยกร่าง ชั้นปรับปรุง พัฒนาและ สามารถพิมพ์รายงานออกมาด้วยความเรียบร้อยเป็นการเขียนขั้นสุดท้ายและนักเรียนอาจใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นหาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ใช้ E-Mail ในการส่งข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้กับเพื่อนทั้งในโรงเรียนและเพื่อนต่างโรงเรียน ดังนั้นครูภาษาไทยจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และการเชื่อมโยงเทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนนักเรียนอาจเชื่อมโยงสอบถามปัญหาการเรียนรู้ออกมาด้วยโทรศัพท์มือถือหรือทางคอมพิวเตอร์ก็ได้ซึ่งจะเป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน แม้แต่การนำคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) มา ก็จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยในอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 39)

จากวิสัยทัศน์ของวิชาภาษาไทย สรุปได้ว่า การเรียนภาษาไทยต้องเน้นทั้งทักษะการอ่าน การเขียน การดู และการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม ในขณะเดียวกันจะต้องปรับตัวและเฝ้าหาความรู้อยู่เสมอให้ทันต่อความก้าวหน้าในยุคข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน

3. คุณภาพผู้เรียน

3.1 เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แล้ว นักเรียนต้องมีความสามารถดังนี้

3.1.1 อ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ข้อความ เรื่องสั้น ๆ และบทร้อยกรองง่าย ๆ ได้ถูกต้องคล่องแคล่ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความที่อ่านตั้งคำถามเชิงเหตุผล ลำดับเหตุการณ์คาดคะเนเหตุการณ์ สรุปความรู้ข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน ปฏิบัติตามคำสั่ง คำอธิบายจากเรื่องที่อ่านได้เข้าใจความหมายของข้อมูลจากแผนภาพ แผนที่ และแผนภูมิอ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ และมีมารยาทในการอ่าน

3.1.2 มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด เขียนบรรยายบันทึกประจำวัน เขียนจดหมายลาครู เขียนเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ เขียนเรื่องตามจินตนาการ และมีมารยาทในการเขียน

3.1.3 เล่ารายละเอียดและบอกสาระสำคัญ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม รวมทั้งพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู พูดสื่อสารเล่าประสบการณ์ และพูดแนะนำ หรือพูดเชิญชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม และมีมารยาทในการฟัง ดู และพูด

3.1.4 สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ ความแตกต่างของคำและพยางค์ หน้าที่ของคำในประโยค มีทักษะการใช้พจนานุกรมในการค้นหาความหมายของคำ แต่งประโยคง่าย ๆ แต่งคำคล้องจองแต่งคำขวัญ และเลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

3.1.5 เข้าใจและสามารถสรุปข้อคิดที่ได้จากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แสดงความคิดเห็นจากวรรณคดีที่อ่าน รู้จักเพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น ร้องบทร้องเล่นสำหรับเด็กในท้องถิ่น ท่องจำบทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจได้

3.2 เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว นักเรียนต้องมีความสามารถดังนี้

3.2.1 อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะ ได้ถูกต้อง อธิบายความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของคำ ประโยค ข้อความ สำนวนโวหาร จากเรื่องที่อ่าน เข้าใจคำแนะนำ คำอธิบายในคู่มือต่าง ๆ แยกแยะข้อคิดเห็น และข้อเท็จจริง รวมทั้งจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำ ความรู้ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำ เนินชีวิตได้ มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่าน และเห็นคุณค่าสิ่งที่อ่าน

3.2.2 มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด เขียนสะกดคำ แต่งประโยคและเขียนข้อความ ตลอดจนเขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำชัดเจน เหมาะสม ใช้แผนภาพ โครงเรื่องและแผนภาพความคิด เพื่อพัฒนางานเขียน เขียนเรียงความ ข้อความ จดหมายส่วนตัว กรอกแบบรายการต่าง ๆ เขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น เขียนเรื่องตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และมีมารยาทในการเขียนพูดแสดงความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู เล่าเรื่องย่อหรือสรุปจากเรื่องที่ฟังและดูตั้งคำถาม ตอบคำถาม จากเรื่องที่ฟังและดู รวมทั้งประเมินความน่าเชื่อถือจากการฟังและดูโฆษณาอย่างมีเหตุผล พูดตามลำดับขั้นตอนเรื่องต่าง ๆ อย่างชัดเจน พูดรายงานหรือประเด็นสั้นๆจากการฟังการดู การสนทนา และพูดโน้มน้าวได้อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีมารยาทในการดูและพูด

3.2.3 สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ สำนวน คำพังเพยและสุภาษิต รู้และเข้าใจ ชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค ชนิดของประโยค และคำ ภาษิตต่างประเทศในภาษาไทย ใช้คำราชาศัพท์และคำสุภาพได้อย่างเหมาะสม แต่งประโยค แต่งบทร้อยกรองประเภทกลอนสี่ กลอนสุภาพ และกาพย์ยานี 11

3.2.4 เข้าใจและเห็นคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน เล่านิทานพื้นบ้าน ร้องเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่น นำข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดได้ (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. น.ป.ป. : 4)

จากคุณภาพผู้เรียนวิชาภาษาไทย สรุปได้ว่า เมื่อนักเรียนเรียนจบแต่ละช่วงชั้น คือจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องมีคุณภาพตามที่หลักสูตรกำหนดไว้โดยจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง การดู การพูด หลักการใช้ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม

4. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

จากสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของวิชาภาษาไทย สรุปได้ว่า การเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีทั้งหมด 5 สาระ และ 5 มาตรฐาน ซึ่งประกอบด้วย

สาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด สาระที่ 4
 หลักการใช้ภาษาไทยและสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

การอ่าน

1. ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวัน เพราะการอ่านหนังสือ
 เป็นการแสวงหาความรู้ ความเพลิดเพลิน ก่อให้เกิดความเข้าใจแนวคิด อารมณ์
 และจินตนาการ นอกจากนี้การอ่านมีบทบาทสำคัญในการศึกษาเล่าเรียนด้วยผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนรู้ของนักเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถทางการอ่านทั้งสิ้น ดังนั้น นักการศึกษา
 จึงให้ความสำคัญต่อการอ่านและได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้

ประเทิน มหาจันทร์ (2530 : 13) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการ
 ในการแปลความหมายของตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ที่มีการจดบันทึกไว้

สนิท ตั้งทวี (2536 : 111) ให้ความหมายว่า การอ่านหมายถึง
 ความสามารถในการแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นถ้อยคำและคำคิด และสามารถ
 นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

วรรณิ โสภประยูร (2537 : 121) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการ
 ทางสมองที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำ
 หรือสัญลักษณ์ โดยการแปลออกเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิด และความรู้ระหว่างผู้เขียน
 กับผู้อ่านไปด้วยตลอดเวลา

ศิริพร ลิ้มตระการ (2538 : 5) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า การอ่านคือ
 กระบวนการแห่งความคิดในการรับสารเข้าในขณะที่อ่านแล้วตีความออกมาตามเนื้อหาที่อ่าน
 ตามความรู้ และประสบการณ์ของผู้อ่าน การอ่านมี 2 ลักษณะ คือ การอ่านเป็นกับการอ่าน
 ได้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2542 : 2) กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง ลำดับที่
 เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจ ความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความ และเรื่องราว
 ของสารที่ผู้อ่านสามารถบอกความหมายได้

รัญจิตร แก้วจำปา (2544 : 10) ได้ให้ความหมายของการอ่าน หมายถึง
 การรับสารโดยมีหนังสือเป็นสื่อ ซึ่งผู้รับสารจะต้องคิดพิจารณาทำความเข้าใจสารตาม
 ตัวหนังสือที่ผู้สื่อเขียนไว้

สรุปได้ว่า การอ่าน เป็นกระบวนการทางสมองในการแปลสัญลักษณ์
ถอดความหมายจากสัญลักษณ์นั้น แล้วก่อให้เกิดความเข้าใจ การคิดอย่างมีเหตุผล การอ่าน
จึงเป็นการสื่อสารความหมายระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน

2. หลักเกณฑ์การอ่านอักษรนำ

การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษาเป็นขั้นตอนเริ่มต้นของ
การสอนอ่าน การอ่านตามหลักวิธีการประสมอักษรเบื้องต้นแบบง่าย ๆ ยังเป็นเรื่องสำคัญ
โดยเฉพาะการอ่านอักษรนำ สาคกร บุญเลิศ (2538 : 160-161) ได้ให้ความหมายของอักษรนำ
และวิธีอ่านอักษรนำไว้ ดังนี้

อักษรนำ คือ คำที่มีพยัญชนะ 2 ตัวเรียงกัน ใช้สระตัวเดียวกัน
ไม่อ่านออกเสียงควบกล้ำ มีวิธีอ่าน 2 อย่างได้แก่

2.1 ออกเสียงร่วมกันสนิทเป็นพยางค์เดียวกัน คือ อ่านอักษรตัวหลัง
ประสมด้วยสระและพยัญชนะที่ปรากฏแต่ผันตามเสียงตัวนำมี 2 นำพวก คือ

2.1.1 “อ” นำ “ย” มีอยู่ 4 คำ คือ ออย่า อยู่ อย่าง อยาก

2.1.2 “ห” นำ อักษรตัวเดียว เช่น หจิก หยิง หนุ หมาย หยาบ

หุหฺรหฺ หลง หวาดหฺวัน ฯลฯ

2.2 ออกเสียงเป็น 2 พยางค์ พยางค์แรกออกเสียงเหมือนสระที่ประสม
อยู่กึ่งเสียงพยางค์หลังอ่านตามรูปสระที่นำประสมและผันเสียงตามอักษรนำ (มี “ห” นำ)
ได้แก่

2.2.1 อักษรกลางนำอักษรตัวเดียว เช่น กนก จรวด ตลับ ปรอท
เอิกเกริก ปลัด ฯลฯ

2.2.2 อักษรสูงนำอักษรตัวเดียว เช่น ขมุกขมัว ฉลาด ถลา ผงก สลาก
สยาย ไกล ขยาย ขณะ ฯลฯ

คำในภาษาไทยมีพยัญชนะ 2 ตัว ใช้สระเดียวกันสามารถอ่านได้หลายอย่าง
ทั้งแบบอักษรนำ อักษรควบ และเสียงพยัญชนะ แม้จะไม่มีหลักตายตัวแต่หลักใหญ่ ๆ
เป็นข้อสังเกตได้ อย่างไรก็ตามหลักดังกล่าวควรจะให้เด็กเรียนได้เรียนรู้จากการสังเกตตนเอง
เป็นสำคัญ ครูเป็นเพียงผู้ช่วยสรุปให้ง่ายและชัดเจนขึ้นที่สำคัญที่สุดคือพยายามจัดหาคำที่อ่าน
แบบอักษรนำ อักษรควบ และเสียงพยางค์มาให้เด็กเรียนได้ฝึกอ่านอย่างเพียงพอจนสามารถ
อ่านได้ถูกต้องโดยอัตโนมัติ

3. หลักสำคัญในการสอนอ่าน

ทักษิณีย์ สุขเกษม (2542 : 24) ได้เสนอหลักสำคัญที่ควรคำนึงในการสอนอ่านไว้ดังนี้

- 3.1 นักเรียนมีความสนใจในการอ่านแตกต่างกัน บางคนชอบอ่านหนังสือทุกประเภททุกโอกาส แต่บางคนสนใจบางประเภทและช่วงของความสนใจแตกต่างกัน
- 3.2 ในการสอนอ่านครูควรคำนึงถึงการที่จะมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีในการอ่าน
- 3.3 ฝึกในด้านการจัดหนังสือ ทำนั้ง การรู้จักเลือกหนังสืออ่าน
- 3.4 ฝึกในด้านความเร็วในการอ่านและอ่านให้ถูกวิธี
- 3.5. หลังจากได้มีการฝึกอ่านแล้วควรมีกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น เขียนแสดงความคิดเห็นให้ตอบคำถามจากเนื้อหาที่อ่าน ให้ออกมาพูดสรุปเรื่องราวที่อ่าน

4. วิธีการสอนอ่าน

สนธิ สัตโยภาส (2536 : 98) ได้กล่าวถึงวิธีที่ควรใช้ในการสอนอ่านไว้ดังนี้

- 4.1 วิธีสอนแบบมาตรฐาน เป็นการสอนที่ยึดหลักการสื่อความหมายในชีวิตประจำวัน การสอนวิธีนี้จะสอดคล้องกับธรรมชาติของการใช้ภาษา คือ การสอนอ่านเป็นคำ หรือเป็นประโยค โดยเลือกคำและประโยคที่มีความหมาย และใกล้ชิดชีวิตเด็กมาสอนก่อน
- 4.2 วิธีสอนแบบแจกลูกเทียบเสียง เป็นการสอนอ่านเทียบเสียงพยัญชนะสระและตัวสะกด เป็นหลักการ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการหัดอ่านและเขียน เช่น
 - 4.2.1 เกาะ เจาะ เงาะ เถาะ มี สระ เอาะ เหมือนกัน
 - 4.2.2 กา มา พา นา มีสระอา เหมือนกัน
 - 4.2.3 จาน นาน วาน ฐาน มีสระอา - น เหมือนกัน
- 4.3 วิธีสอนแบบแจกลูกสะกดคำ คำแต่ละคำประกอบด้วยรูปและเสียงของพยัญชนะ สระวรรณยุกต์และตัวสะกด เวลาอ่านจะอ่านเป็นคำที่ต้องไล่พยัญชนะ สระวรรณยุกต์ แล้วจึงอ่านทั้งคำ เป็นการช่วยให้อ่านคำได้ เพราะเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และตัวสะกด จะช่วยพาเสียงไปเอง เช่น จำ จะอ่านสะกดคำว่า จอ - อา - จา จา - เอก - จำ
- 4.4 วิธีสอนแบบผสม คือ การสอนเป็นคำและประโยคที่มีความหมาย ขณะเดียวกันก็ให้อ่านเทียบเสียงแจกลูกด้วย ซึ่งตรงกับหนังสือเรียนภาษาไทยของชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.

2523) นั่นเอง คือเน้นให้อ่านเป็นคำและเนื้อเรื่อง โดยนำคำที่ผันได้และมีความหมายมาแต่งเป็นเรื่องราวติดต่อกันมีตัวละครในการดำเนินเรื่องชุดเดียวกันตลอดตั้งแต่ ชั้นประถมศึกษาปีที่

1 - 6

- 4.5 การอ่านประเภทร้อยแก้ว
- 4.6 การอ่านประเภทร้อยกรอง
- 4.7 การอ่านในใจ

5. หลักทั่วไปในการอ่านออกเสียง

กองทัพ เคลือบพินิจกุล (2542 : 94-95) ได้กล่าวถึงหลักทั่วไปในการอ่านออกเสียงว่าการอ่านออกเสียงมุ่งให้ผู้อ่าน อ่านได้ชัดเจน ถูกต้อง และมีผลทำให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องได้ตรงตามที่คุณเขียนต้องการ การอ่านออกเสียงแบ่งออกได้เป็น 2 อย่างตามลักษณะของข้อความที่อ่านคือ อ่านเรื่องที่เป็นร้อยแก้วกับเรื่องที่เป็นร้อยกรอง ซึ่งผู้อ่านควรคำนึงถึงการอ่านออกเสียง ดังนี้

5.1 ความชัดเจน หมายถึง อ่านออกเสียงได้ชัดถ้อยชัดคำ เสียงสระพยัญชนะ วรรณยุกต์ และคำควบกล้ำ รวมทั้งออกเสียงตัว ร ล ให้ชัดเจน น้ำเสียงที่เปล่งออกมาต้องคงฟังชัด เพื่อให้ผู้ฟังได้ยินทั่วถึงกัน

5.2 ความถูกต้อง คือ ผู้อ่านสามารถอ่านออกเสียงได้ถูกต้องตามอักขรวิธีของไทย หรือตามอักขรวิธีของภาษาอื่นที่ไทยนำมาใช้ รวมทั้งการอ่านถูกต้องตามความนิยมด้วย

5.3 ความคล่องแคล่ว หมายถึง ความคล่องตัวในการอ่านออกเสียงได้ถูกต้องต่อเนื่องกัน ไม่ติดขัดหรือเสียจังหวะในการอ่านออกเสียง ความคล่องแคล่วได้จากการฝึกฝนทักษะการอ่านออกเสียง รวมทั้งการฝึกทักษะการใช้สายตากวาดไปบนตัวอักษรให้ได้จังหวะรวดเร็ว ซึ่งจะต้องฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ จึงจะเกิดความคล่องแคล่วในการอ่านได้

5.4 การใช้น้ำเสียงได้ตามเนื้อเรื่องหรืออ่านถูกต้องตามลักษณะของคำ ประพันธ์การอ่านออกเสียงทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองมีการอ่านจังหวะทอดเสียงโดยเว้นจังหวะมีน้ำเสียงหนักเบาเพื่อให้เกิดความไพเราะ

5.5 การเว้นจังหวะวรรคตอน เป็นสิ่งสำคัญมากในการอ่านออกเสียง เพราะถ้าผู้อ่านเว้นจังหวะวรรคตอนผิดที่ อาจทำให้ความหมายผิดไปจากสารเดิม ทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายคลาดเคลื่อนผิดไปจากความหมายที่แท้จริง ผู้อ่านจึงควรทดลองอ่านทำความเข้าใจข้อความให้ดีก่อนจึงจะไม่ทำให้ความหมายผิดไปจากสารเดิม

6. การวัดทักษะการอ่านออกเสียง

สุรนันทน์ มั่นเศรษฐวิทย์ (2542 : 158-159) ได้เสนอแนะการวัดผลการอ่านออกเสียงไว้ว่าในการวัดผลการอ่านออกเสียง ครูสามารถใช้วิธีการต่าง ๆ ได้หลายวิธีดังนี้

6.1 การใช้เทคนิคในห้องเรียน ครูปฏิบัติได้ด้วยการสังเกตการอ่านออกเสียงและการแสดงออกของนักเรียน การให้อ่านออกเสียงแต่ละครั้งจะมีนักเรียนจำนวนหนึ่งที่ย่านตกอ่านเพิ่ม อ่านช้าอ่านเร็ว หรือ ปฏิบัติตนไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการวางท่าในการอ่าน ครูควรตั้งข้อสังเกตและหาทางปรับปรุงข้อบกพร่องในการอ่านดังนี้

6.1.1 ถ้านักเรียนมีปัญหาในการอ่านออกเสียงคำบางคำ ควรให้ฝึกออกเสียงคำนั้นให้ได้เสียก่อนแล้วจึงฝึกข้อความทั้งหมด

6.1.2 ถ้านักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการกวาดสายตา ควรให้ฝึกการกวาดสายตาจนกว่าจะชำนาญ

6.1.3 ถ้านักเรียนไม่มีความมั่นใจในการอ่านออกเสียงต่อหน้าผู้อื่น ควรให้ฝึกกับครูเป็นรายบุคคลก่อนเมื่อเห็นที่ดีขึ้นแล้วจึงฝึกให้อ่านต่อหน้าคนกลุ่มใหญ่

6.1.4 ถ้านักเรียนรู้สึกกังวลใจที่จะอ่านถ้อยคำอันเป็นภาษาพูดของผู้เขียน ครูควรให้อ่านออกเสียงอย่างธรรมชาติโดยไม่ต้องใส่ความรู้สึกแต่จะเน้นความถูกต้องในการอ่านถ้อยคำต่าง ๆ ของข้อความ

6.1.5 ถ้านักเรียนอ่านช้าคำบ่อย ๆ ครูต้องค้นหาสาเหตุว่าเป็นเพราะเหตุใดจึงอ่านเช่นนั้น

6.1.6 ถ้ามีคำยากหลายคำ ครูควรแนะนำให้นักเรียนรู้จักคำยากและอ่านออกเสียงคำเหล่านั้นให้ถูกต้องก่อนอ่านข้อความที่เป็นบทอ่านทั้งหมด

6.1.7 ถ้านักเรียนไม่เข้าใจความหมายของคำควรให้รู้จักคำเดาความหมายโดยใช้ประโยคข้างเคียง แต่ถ้าเดาแล้วยังได้ความหมายไม่ถูกต้องควรให้นักเรียนใช้พจนานุกรม

6.1.8 ถ้านักเรียนเว้นวรรคตอนไม่ถูกต้อง ครูควรแนะนำก่อนที่จะเริ่มอ่านออกเสียง

6.2 การใช้แบบทดสอบอย่างไม่เป็นทางการ ครูกำหนดข้อความตามวัตถุประสงค์ที่จะต้องการวัดแล้วให้นักเรียนอ่าน ครูติดตามการอ่านเพื่อพิจารณาว่ามีข้อบกพร่องในส่วนใดบ้าง เช่น อ่านผิด อ่านช้า อ่านข้ามคำ อ่านตะกุกตะกัก และจับใจความไม่ได้ เพื่อห้คำแนะนำต่อไป

6.3 การใช้เครื่องมืออย่างเป็นทางการ เครื่องมือชนิดนี้มักเป็นแบบสังเกต
ที่ครูเป็นผู้ใช้เพื่อรวบรวมข้อมูลอันจะนำไปปรับปรุงแก้ไขปัญหาการอ่านออกเสียงให้ดีขึ้น

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2545 : 92-93) ได้กล่าวถึงการวัดการอ่านออกเสียงไว้ว่า
การอ่านออกเสียงเป็นการอ่านเพื่อประโยชน์ของคนอื่น เช่น อ่านให้คนอ่านหนังสือไม่ออกฟัง
วิธีวัดคือ หาบทให้นักเรียนอ่านแล้วพิจารณาว่าออกเสียงได้ชัดเจนและถูกต้อง เสียงควบกล้ำ
ถูกพยัญชนะหรือไม่

วิธีวัดการอ่านออกเสียงคือ ให้นักเรียนอ่านบทที่ไม่ยาวหรือสั้นเกินไปตามเวลา
ที่เหมาะสมที่กำหนดไว้และให้มีผู้ฟัง ผู้ฟังก็ต้องเป็นผู้ให้คะแนน ว่าการอ่านนั้นดีสำหรับ
ผู้ฟังหรือไม่ถ้าหากผู้ฟังจำนวนมากมาช่วยกันให้คะแนนได้ก็จะยุติธรรมสำหรับผู้ผ่าน บทที่
นักเรียนอ่านอาจจะใช้บทที่นักเรียนเคยเห็นแล้วหรือไม่เคยเห็นก็ให้อ่านในใจก่อนและควรจะเป็น
บทที่มีความยากง่ายเสมอกับบทที่นักเรียนเคยฝึกหัด ส่วนบทที่จะให้อ่านน่าจะเป็นบทที่
กรรมการผู้ฟังไม่เคยเห็นมาก่อน จึงจะตัดสินให้แน่ชัดว่าผู้อ่านอ่านดีจริงหรือไม่ ทำให้ผู้ฟัง
เรื่องหรือเปล่า

กรรมการวินิจฉัยให้คะแนนการอ่านออกเสียงเป็นคนสำคัญมาก สำคัญกว่า
กรรมการตรวจให้คะแนนข้อสอบที่เขียน เพราะข้อเขียนย่อมมีหลักฐานการให้คะแนน
แต่การอ่านฟังเสียงไม่มีหลักฐานเป็นประจักษ์พยานมาแสดง กรรมการวินิจฉัยให้คะแนน
การอ่านออกเสียงควรเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกหัดในการอ่านออกเสียงและหลักการให้คะแนน
เป็นอย่างดี สำหรับการแบ่งคะแนนสำหรับการอ่านออกเสียงควรแบ่งคะแนนส่วนใหญ่อยู่ที่ทำ
ให้ผู้ฟังเข้าใจหรือไม่ โดยใช้มาตรฐานการออกเสียงของภาษากลาง และมีคะแนนให้สำหรับ
การทำเสียงให้เหมาะแก่อารมณ์ในเรื่องที่อ่าน เช่น ถ้าคะแนนเต็ม 10 ให้การทำให้เข้าใจ
7 มารยาท ในการนั่งหรือยืน 2 และการออกเสียงแสดงอารมณ์ที่เหมาะสม 1 ซึ่งในการแบ่ง
คะแนนขึ้นอยู่กับอ่านเฉพาะอย่างตามที่ต้องการเน้นเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า การวัดทักษะการอ่านออกเสียง ครูจะต้องตั้งข้อสังเกตและหาทาง
ปรับปรุงข้อบกพร่องในการอ่านออกเสียงของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนประสบผลสำเร็จใน
การอ่านออกเสียงซึ่งในการแก้ไขจะต้องร่วมกันหลายฝ่าย ทั้งครู นักเรียน และผู้ปกครอง
จึงจะช่วยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยปฏิบัติการในปัจจุบันนี้วงการศึกษาของไทยทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน สถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ ได้นำไปใช้เพื่อพัฒนาปรับปรุงระบบการทำงานในองค์กรของตนเองอยู่อย่างมากมาย กระบวนการวิจัยปฏิบัติการจึงมีความสำคัญดังกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 30 ให้สถานศึกษาสนับสนุนส่งเสริมการปรับปรุง และพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

ประวิต เอราวรรณ์ (2545 : 5) ได้สรุปความหมายของการวิจัยปฏิบัติการไว้ว่า หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าร่วมกันอย่างเป็นระบบของกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน เพื่อทำความเข้าใจต่อปัญหาหรือข้อสงสัยที่กำลังเผชิญอยู่ และให้ได้แนวทางการปฏิบัติหรือวิธีการแก้ไขปรับปรุงที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในการปฏิบัติงาน ซึ่งถ้ากล่าวในบริบทของโรงเรียน ก็คือ การวิจัยที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและชั้นเรียน โดยที่ครูพยายามปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง จากการสะท้อนสะท้อนตนเอง การหาข้อสรุปเพื่อแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ รวมทั้งการใช้ความเข้าใจและมโนทัศน์ของตนเองมากกว่าของผู้เชี่ยวชาญ การวิจัยปฏิบัติการ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้องได้ใช้ความสามารถหรือควบคุมสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ด้วยตนเอง

1. ประเภทของการวิจัยปฏิบัติการ

แมคเคอร์นัน (McKernan, 1996 : unpagged ; อ้างอิงมาจาก ประวิต เอราวรรณ์, 2545 : 7-8) ได้แบ่งการวิจัยปฏิบัติการออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การวิจัยปฏิบัติการเชิงวิธีวิทยาศาสตร์ (Scientific Action – Research) เป็นการวิจัยปฏิบัติการที่อาศัยกระบวนการวิทยาศาสตร์เป็นวิธีวิจัยหรือวิธีแก้ปัญหา ยกตัวอย่าง เช่น

1.1 รูปแบบวิจัยปฏิบัติการของ Kurt Lewin (1991 : unpagged) ที่มีขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การค้นหาความจริง (Fact Finding) การดำเนินการ (Execution) และการวิเคราะห์ผล (Analysis)

1.2 รูปแบบวิจัยปฏิบัติการของ Taba-Noel Hilda Taba ซึ่งเป็นนักทฤษฎีหลักสูตรได้ประยุกต์วิธีการของ Dewey ที่มี 5 ขั้นตอน มาใช้ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยแยกได้เป็น 6 ขั้นตอนคือ 1) ระบุปัญหา 2) วิเคราะห์

ปัญหา 3) กำหนดแนวคิดหรือสมมุติฐาน 4) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล 5) ปฏิบัติหรือดำเนินการ 6) ประเมินผลการปฏิบัติ

1.3 รูปแบบวิจัยปฏิบัติการของ Lippitt-Radke ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

1.3.1 เริ่มต้นจากกลุ่มที่มีความต้องการที่จะค้นหาความรู้ความจริง

1.3.2 ร่วมกันกำหนดว่า “อะไรคือสิ่งที่กลุ่มอยากรู้”

1.3.3 สร้างเครื่องมือวิจัยที่เป็นวิทยาศาสตร์ขึ้นมา

1.3.4 กำหนดกลุ่มเป้าหมายและทดลองใช้เครื่องมือ

1.3.5 รวบรวมข้อมูลโดยมีการร่วมกันกำกับติดตามอย่างใกล้ชิด

1.3.6 รวบรวมข้อมูลด้านทัศนคติที่เปลี่ยนไปของผู้เกี่ยวข้อง เช่น

ตั้งคำถามว่า “มองสิ่งต่าง ๆ แตกต่าง ไปจากเดิมหรือไม่เมื่อรู้ความจริง”

1.3.7 ร่วมมือกันค้นหาความจริงและนำเสนอความจริง ซึ่งอาจต้องใช้เทคนิควิจัยเฉพาะ และควรแบ่งงานกันอย่างเสมอภาค

1.3.8 ในบางครั้งข้อค้นพบที่เกิดขึ้นอาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยมหรือการรับรู้ทางสังคมของกลุ่มหรือคนใดคนหนึ่ง ซึ่งต้องช่วยกันสำรวจให้พบ

1.3.9 เสนอข้อค้นพบให้กลุ่มอื่นรู้โดยการสนทนาหรือเขียนเป็นรายงาน

2. การวิจัยปฏิบัติการเชิงปฏิบัติ (Practical-deliberative Action

Research)

การวิจัยปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจและปรับปรุงพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานซึ่งรูปแบบนี้จะเน้นการให้เกิดการวิจัยขึ้นจากค่านิยมในการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้เริ่มโครงการ และบทบาทของผู้วิจัย คือ การกระตุ้นและช่วยให้ปฏิบัติงานเกิดความเข้าใจและทำการปรับปรุงการปฏิบัติงาน เช่น

2.1 รูปแบบวิจัยปฏิบัติการของ John Elliott จะเน้นวิธีการให้ผู้ปฏิบัติงานสะท้อนการพัฒนาตนเอง ในมุมมองของ John Elliott เขาเชื่อว่า การวิจัยปฏิบัติการจะนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพชีวิตที่ดีในสถานการณ์ทางสังคม

2.2 รูปแบบวิจัยปฏิบัติการของ David Ebbutt ซึ่งแสดงว่าแนวทางที่ดีที่สุดในการคิดเชิงกระบวนการคือ ลำดับขั้นตอนตามวงจรแห่งความสำเร็จ ไม่ใช่การดำเนินการแบบเกลียว

ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2537 : 11-15) กล่าวว่า รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ Kemmis and McTaggart ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Acting) การสังเกต (Observing) และการสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflecting) เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับแผนใหม่ จะเป็นวงจรไปเรื่อย ๆ ซึ่งแต่ละวงจรจะประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Plan) เริ่มต้นสำรวจปัญหาที่สำคัญร่วมกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร เพื่อให้ได้ปัญหาที่สำคัญ ตลอดจนการแยกแยะรายละเอียดของปัญหานั้นเกี่ยวกับลักษณะของปัญหา เป็นปัญหาเกี่ยวข้องกับใคร แนวทางแก้ไขอย่างไร และจะต้องปฏิบัติอย่างไร

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Act) เป็นการนำแนวคิดที่กำหนดกิจกรรมในขั้นวางแผนมาดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นร่วมกันของทีมงานประกอบไปด้วย เพื่อทำการแก้ไขปรับปรุงแผน ฉะนั้นแผนที่กำหนดควรมีความยืดหยุ่นปรับได้

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกต (Observe) เป็นการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยความรอบคอบ ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งคาดหวังและไม่คาดหวัง โดยอาศัยเครื่องมือ การเก็บข้อมูลเข้าช่วย เช่น

1. การบันทึก บรรยายถึงพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (Ecological Behavioral Description) เป็นการจดบันทึกที่พยายามให้เข้าใจลำดับขั้นของพฤติกรรมในชั้นเรียนที่กำลังเป็น ไปอยู่และมีสิ่งใดเกิดขึ้นบ้าง

2. การจดบันทึกอนุทินหรือจดหมายเหตุรายวัน (Diaries) เป็นการบันทึกส่วนบุคคลที่ระบุถึงหัวข้อหรือเรื่องราวที่ตนเองสนใจอันเกี่ยวกับสภาพการเรียนรู้ นักเรียนควรได้รับการสนับสนุนให้แสดงความรู้สึกและข้อคิดเห็นในแง่มุมของตนเองโดยการเขียนลงอนุทิน

3. การใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ใช้แบบสอบถามศึกษาข้อมูลเชิงความคิดเห็นแบบปลายเปิด หรือใช้แบบปลายปิด มีตัวเลือกให้ตอบจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดครบถ้วนเพียงพอ ผู้วิจัยต้องกำหนดหัวข้อเรื่องที่จะถามให้รัดกุมและครอบคลุม

4. การสัมภาษณ์ (Interviews) เทคนิคการสัมภาษณ์ทำให้ใช้คำถามได้ยืดหยุ่นกว่าการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์สามารถดำเนินการ

ได้ 3 ลักษณะคือ แบบไม่ได้วางแผน (Unplanned) แบบวางแผนแต่ไม่มีโครงสร้าง (Planned but Unstructured) และแบบมีโครงสร้าง (Structured)

5. การใช้สังคมมิติ (Socialmetric Method) เพื่อตรวจสอบดูความสัมพันธ์เชิงสังคมในกลุ่มนักเรียนโดยใช้คำถามว่านักเรียนชอบที่จะทำงานร่วมกับใคร ใครที่ไม่ชอบสังสรรค์ หรือสังสรรค์กับใคร แล้วนำชื่อที่ถูกระบุไว้มาโยนหาความสัมพันธ์ว่าใครเป็นที่นิยมของกลุ่มหรือใครถูกกลุ่มเพิกเฉย

6. การใช้แบบตรวจสอบปฏิสัมพันธ์แบบสำรวจรายการ (Interaction Schedules and Checklists) เพื่อสะดวกและเชื่อถือได้ในการสังเกตพฤติกรรมระหว่างครูและนักเรียน ผู้วิจัยอาจสร้างรายงานแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน แล้วใช้ประกอบการสังเกตโดยการตรวจสอบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นไปตามรายการที่มีอยู่

7. การใช้วีดิทัศน์ (Video Recoding) บันทึกภาพและเสียงลงในเครื่องวีดิทัศน์ เพื่อให้เห็นกิจกรรมทั้งในชั้นหรือเลือกบันทึกรายการประเด็นที่สนใจ จะมีประโยชน์มากในการทำข้อมูลมาวิเคราะห์ภายหลัง

8. การใช้แบบทดสอบ (Test) ใช้แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วัดจุดเด่น จุดด้อย ในเนื้อหาวิชาของผู้เรียน เป็นต้น เป็นการรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถทางสมองของผู้เรียน

ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) ขั้นสุดท้ายของวงจรการทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ การประเมินหรือตรวจสอบกระบวนการปัญหา หรือสิ่งที่เป็นข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการ ผู้วิจัยร่วมกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องจะต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและระบบการศึกษาที่ประกอบกันอยู่โดยผ่านการอภิปรายปัญหาการประเมิน โดยกลุ่มจะทำให้ได้แนวทางการพัฒนาขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมและเป็นพื้นฐานข้อมูลที่น่าไปสู่การปรับปรุงและวางแผนการปฏิบัติต่อไป

3. การวิจัยปฏิบัติการเชิงอิสระ (Emancipatory Action Research)

เป็นการวิจัยปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองความต้องการขององค์กร โดยมีจุดประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจและปรับปรุงการปฏิบัติงาน โดยกลุ่มผู้วิจัยมีอิสระในการเผชิญหน้ากับปัญหา และร่วมมือกันแสวงหาวิธีการที่ดีที่จะแก้ไข แล้วสะท้อนตนเองจากผลการปฏิบัติ เช่น รูปแบบวิจัยปฏิบัติการของมหาวิทยาลัย Deakin หรือการวิจัยปฏิบัติการตามรูปแบบ Kemmis และคณะ ซึ่งมีความคิดว่า กระบวนการวิจัย

ปฏิบัติการมีลักษณะเป็นเกลียว (Spiral) ประกอบด้วยการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกตผล และการสะท้อนผล

คุณลักษณะ 10 ประการของการวิจัยปฏิบัติการ

แมคเคอร์นาน (McKernan, 1996 : unpagged ; อ้างอิงมาจาก ประวิต เอรารวรรณ. 2545 : 8-9) ได้อธิบายลักษณะของการวิจัยปฏิบัติการไว้ 10 ประการ โดยอาศัย แนวคิดของ Elliott (1978) ดังนี้

1. ปัญหาที่นำมาวิจัย ต้องเป็นปัญหาของผู้ปฏิบัติงาน
2. ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้
3. ปัญหานั้นเป็นปัญหาในเชิงปฏิบัติ ไม่ใช่ปัญหาเชิงทฤษฎี

หรือเชิงหลักการ

4. มีการเสนอทางออกของปัญหาและปรับเปลี่ยนไปจนกว่าการวิจัย

จะเสร็จสิ้น

5. เป้าหมายคือต้องการให้ผู้วิจัยเข้าใจปัญหาใช้วิธีวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study) เพื่อบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยและสถานการณ์ปัญหาที่เกาะติด เพื่อศึกษา

6. กรณีศึกษาในที่นี้ เป็นการรายงานตามการรับรู้และความเชื่อ

ในสิ่งต่าง ๆ ของครูหรือผู้เรียน ฯลฯ

7. ใช้การบรรยายข้อมูลจากสัญลักษณ์ทางภาษาที่แสดงออกมาใน

ชีวิตประจำวัน

8. กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล

ได้อย่างอิสระ

9. เปิดรับหรือรวบรวมข้อมูลได้อย่างอิสระภายในกลุ่มหรือในระหว่าง

การปฏิบัติ

ลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการทางการศึกษา

ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2537 : 12) เสนอกรอบแสดงลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการทางการศึกษา (Action Research In Education) ไว้ดังนี้

1. เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและมีการร่วมมือ (Participation and Collaboration) ใช้การทำงานเป็นกลุ่ม ผู้ร่วมวิจัยทุกคนมีส่วนสำคัญและมีบทบาทเท่าเทียมกัน

ในทุกกระบวนการของการวิจัยทั้งการเสนอความคิดเชิงทฤษฎีและการปฏิบัติตลอดจนการวางนโยบายจากการวิจัย

2. เน้นการปฏิบัติ (Action Orientation) การวิจัยชนิดนี้ ในการปฏิบัติ เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและศึกษาผลของการปฏิบัติเพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนา

3. การใช้การวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Function) การวิเคราะห์ การปฏิบัติอย่างลึกซึ้งจากสิ่งที่สังเกตได้จะนำไปสู่การตัดสินใจที่สมเหตุผลเพื่อปรับแผน การปฏิบัติการ

4. ใช้วงจรปฏิบัติการ (The Action Research Spiral) ตามแนวคิด ของ (Kemmis and McTaggart) คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Acting) การสังเกต (Observing) และการสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflecting) ตลอดจน การปรับปรุงแผน (Re-Planning) เพื่อนำไปปฏิบัติในวงจรต่อไปจนกว่าจะได้รูปแบบของ การปฏิบัติงานที่พึงพอใจและได้ข้อเสนอเชิงทฤษฎีเพื่อเผยแพร่ต่อไป

การวิจัยเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้มีลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้วงจร ปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Acting) การสังเกต (Observing) และการสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflecting) ซึ่งในขณะที่ปฏิบัติการได้วิเคราะห์วิจารณ์การปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงแผนให้เกิดผลดี ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น

2. กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ

ประวิต เอรารรณ (2545 : 11-12) ได้กล่าวถึงกระบวนการวิจัยหรือ ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่สำคัญว่ามีอยู่ 5 กระบวนการคือ

1. กระบวนการวิจัยปฏิบัติการของ Kurt Lewin มีการประยุกต์ใช้มาก ในการวิจัยเพื่อจัดการหรือทำการเปลี่ยนแปลงทางสังคม กระบวนการของ Lewin จะมี ลักษณะเป็นลำดับการตัดสินใจแบบบันไดเวียน (Spiraling Decision) ซึ่งเริ่มต้นจาก การสำรวจสภาพการณ์ปัจจุบัน แล้วกำหนดขอบเขตปัญหาให้ชัดเจนวางแผนแล้วลงมือปฏิบัติ และประเมินผลที่เกิดขึ้น ดังนั้น

2. ขั้นตอนปฏิบัติการวิจัยของ Lewin จึงประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ การวางแผน (Planning) การค้นหาความจริง (Factfinding) การดำเนินการ (Execution) และการวิเคราะห์ผล (Analysis) (McKernan. 1996 : unpagged) กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ ของ Kurt Lewin จะเริ่มต้นด้วย

2.1 กำหนดแนวคิด (Idea) ที่ต้องการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติงานกลุ่มผู้ปฏิบัติงานจะร่วมกันพิจารณาว่าจะเริ่มต้นปรับปรุงในส่วนไหนของงาน สิ่งใดเป็นปัญหาที่แท้จริงและผลกระทบที่ตามมา แนวความคิดทั่วไปนี้เกิดขึ้นจากการสำรวจ สภาพการณ์เบื้องต้น (Reconnaissance) ซึ่งผลที่ได้จากการสำรวจนี้ กลุ่มผู้วิจัยปฏิบัติการ จะนำไปกำหนดเป็นแผนในการปฏิบัติ

2.2 ร่วมกันวางแผนทั่วไป (General Plan) กลุ่มร่วมกันพิจารณาว่าจะเริ่มต้นเปลี่ยนแปลง ณ จุดใดก่อน จะใช้วิธีการใดในการแก้ไขปรับปรุง บนพื้นฐานของความเป็นไปได้และเป็นความสนใจร่วมกัน

2.3 กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ (Action Steps) เป็นการแตกแผน ออกเป็นแผนย่อยๆ ดังนี้

เริ่มต้นขั้นตอนแรกด้วยการเปลี่ยนแปลงวิธีการที่ใช้ในการปรับปรุง งานและต้องมองไปยังผลที่คาดว่าจะได้รับก่อนที่จะเริ่มต้นด้วยความรอบคอบ และวางแผน การติดตามผลที่จะเกิดตามมา แล้วร่วมกันพิจารณาเพื่อประเมินว่าวิธีการนั้นสามารถปฏิบัติ ได้จริงเพียงใด ต้องมีการสะท้อนผลที่เกิดขึ้นในขั้นแรกนี้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นสารสนเทศ ในการวางแผนขั้นตอนที่สอง หรือขั้นตอนต่อๆ ไป

เริ่มดำเนินการปฏิบัติงานในแผนที่สอง แล้วติดตามตรวจสอบ ประเมินผล แล้วการวางแผนใหม่ไปเรื่อย ๆ ถ้ายังไม่ได้รับคำตอบ หรือปัญหายังไม่คลี่คลาย

ในกระบวนการวิจัยปฏิบัติการของ เลวิน (Lewin) มีแนวคิดสำคัญ 3 ประการ ที่กลุ่มนักวิจัยต้องมีหรือได้กระทำ คือ

1. การอาศัยความร่วมมือกัน (Collaborative) ของผู้ปฏิบัติงาน ทุกขั้นตอน ของกระบวนการวิจัยต้องอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม

2. การอาศัยการเคลื่อนไหวภายในกลุ่ม (Group Dynamics) โดยการปฏิบัติงานจะใช้กระบวนการกลุ่มมาเป็นเครื่องมือ

3. การสะท้อนผล ตามวงจรบันไดเวียน (Spiral of Reflective)

แนวคิดของ เลวิน (Lewin) นี้มีอิทธิพลต่อการวิจัยปฏิบัติของ Elliott และกลุ่มนักวิจัยของมหาวิทยาลัย Deakin โดยได้นำเอาวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบ บันไดเวียนของ Lewin มาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติการทางการศึกษาในประเทศออสเตรเลีย เวลาต่อมา

3. กระบวนการวิจัยปฏิบัติการของ จอห์น เอลเลียต (John Elliott)

ซึ่งจอห์นเป็นคนหนึ่งที่บุกเบิกการวิจัยปฏิบัติการทางการศึกษาในระยะต่อมาโดยได้ประยุกต์กระบวนการของ Lewin มาใช้เป็นกระบวนการวิจัยปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงการจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในประเทศอังกฤษ โดยเขียนบทความชิ้นแรกชื่อ “What is Action-research in Schools?” ตีพิมพ์ในปี ค.ศ.1978 แมคเคอร์นาน (McKernan, 1996 : unpagged ; อ้างอิงมาจาก ประวิต เรวรรณณ์, 2545 : 13-15)

ขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการเริ่มต้นด้วยการให้ผู้วิจัยกำหนดความคิดทั่วไป แล้วสำรวจสภาพการณ์เบื้องต้น กำหนดแผน นำแผนไปใช้ กำกับติดตามการใช้แผน และดูผลที่เกิดขึ้นแล้วสำรวจสภาพการณ์อีกครั้งเพื่อนำไปปรับเปลี่ยนความคิดเพื่อเริ่มวงจรใหม่ เอลเลียต (Elliott) เห็นว่าความคิดทั่วไปเป็นสิ่งที่ชี้ความก้าวหน้าของการปฏิบัติ ส่วนการสำรวจสภาพการณ์เบื้องต้น เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริง และการปฏิบัติตามแผนคือ กระบวนการที่ดำเนินการต่อ ๆ ไป

จุดที่ เอลเลียต (Elliott) ได้ประยุกต์จากแนวคิดของ เลวิน (Lewin) ก็คือ นักวิจัยสามารถปรับเปลี่ยนความคิดทั่วไปได้ในวงจรใหม่ และเห็นว่าในการสำรวจการวิเคราะห์ และการกำกับติดตามสามารถกระทำได้ในแต่ละวงจรไม่ใช่จะกำหนดไว้เฉพาะในขั้นตอนเริ่มต้นเท่านั้น เหตุผลเพราะการวิเคราะห์หรือการกำหนดปัญหาในการวิจัยนั้น บางครั้งนักวิจัยอาจจะกำหนดขึ้นโดยไม่ตรงกับความเป็นจริง ดังนั้นเมื่อดำเนินการวิจัยไปช่วงหนึ่งแล้ว ถ้านักวิจัยพบว่าปัญหาที่กำลังดำเนินการวิจัยไม่ใช่ปัญหาที่แท้จริง ก็ควรเปลี่ยนแปลงความคิดทั่วไป แล้วเริ่มใหม่ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี แนวคิดของ เอลเลียต (Elliott) ยังคงไม่แตกต่างไปจากแนวคิดของ เลวิน (Lewin) ในส่วนที่เป็นขั้นตอนการวิจัยที่ยังมีลักษณะเป็นบันไดเวียน

4. กระบวนการวิจัยปฏิบัติการของมหาวิทยาลัย Deakin

ในประเทศออสเตรเลีย เคมมิส และแมคแทกการ์ด (Kemmis and McTaggart, 1988 : unpagged) ได้นำแนวคิดของ เลวิน (Lewin, 1964 : 34-46) มาประยุกต์ใช้ในการวิจัยปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงการจัดการศึกษาของออสเตรเลียจนได้รับการยอมรับและเผยแพร่ไปกว้างขวาง ซึ่งในความคิดของ เคมมิส (Kemmis) และคณะนั้น การวิจัยปฏิบัติการคือ การวิจัยแบบมีส่วนร่วม และการร่วมมือกันเป็นหมู่คณะจะกระทำคนเดียวไม่ได้ เพราะการกระทำเพียงคนเดียว ถึงแม้จะเกิดการเปลี่ยนแปลง ก็จะทำลายพลังการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากกลุ่ม ดังนั้นในขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการ จึงต้องกำหนด

จุดสนใจร่วมกัน (Thematic Concern) เช่น สนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรและวิธีสอนให้มีประสิทธิภาพ หรือพัฒนาให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการวิทยาศาสตร์ให้ลึกซึ้ง เป็นต้น เมื่อได้จุดสนใจร่วมกันแล้วก็จะนำไปสู่การปฏิบัติที่สำคัญ 4 ประการ ที่เกี่ยวข้องกันเป็นวงจร คือ

การพัฒนาแผนการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงสิ่งที่ปัญหา ซึ่งเป็น
การปฏิบัติงานที่มีโครงสร้างและแนวทาง การวางแผนต้องมีความยืดหยุ่น และต้องคำนึงถึง
การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อแผนที่กำหนดไว้

การปฏิบัติตามแผน ซึ่งเป็นการดำเนินการตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้
อย่างละเอียด รอบคอบ และมีการควบคุมอย่างสมบูรณ์

การสังเกตผลการปฏิบัติ เป็นการบันทึกข้อมูลหลักฐาน หรือร่องรอย
ต่าง ๆ อย่างมีวิจรรย์ญาณเกี่ยวกับผลที่ได้จากการปฏิบัติ โดยอาจใช้วิธีการวัดแบบต่าง ๆ เข้ามา
ช่วย ซึ่งสารสนเทศจากการสังเกตนี้จะนำไปสู่การสะท้อนและปรับปรุงการปฏิบัติ
อย่างเข้าใจและถูกต้องทิศทาง

การสะท้อนสะท้อนผลการปฏิบัติ เป็นกระบวนการทบทวนการปฏิบัติจาก
บันทึกที่ได้จากการสังเกตว่าได้ผลเป็นอย่างไร มีปัญหาหรือข้อขัดแย้งอย่างไร เพื่อเป็นพื้นฐาน
การวางแผนในวงจรต่อไป

ดังนั้น องค์ประกอบสำคัญของกระบวนการวิจัยปฏิบัติการของ
มหาวิทยาลัย Deakin จึงประกอบด้วยจุดสำคัญทั้ง 4 จุด ดังที่กล่าวมาคือ การวางแผน
(Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกตผล (Observation) และการสะท้อนผล
(Reflection) ซึ่งมีการเคลื่อนไหวลักษณะ “เกลียวสว่าน” ไปในจุดทั้ง 4 จุด ไม่อยู่นิ่ง
และไม่จบลงด้วยตัวเอง

5. กระบวนการวิจัยปฏิบัติการของ David Ebbutt

เอบบัทท์ (Ebbutt. 1983 : unpagged ; อ้างอิงมาจาก ประวิต
เอนรรณ. 2545 : 16-17) กล่าวถึงกระบวนการวิจัยปฏิบัติการของ เคมมิส (Kemmis)
และเอลเลียต (Elliot) ว่าเป็นการประยุกต์ขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการของ เลวิน (Lewin)
มาใช้ ซึ่งไม่ใช่เป็นเพียงแค่การศึกษาข้อเท็จจริงที่มีอยู่ แต่ยังรวมถึงการศึกษาข้อเท็จจริง
เพื่อนำมาประกอบการอภิปราย การหาข้อสรุป การกำหนดระยะเวลา การตรวจสอบ
ความเป็นไปได้ ซึ่งการวิจัยปฏิบัติการทั้ง 3 รูปแบบนั้น พิจารณาจะพบว่าหากนักวิจัย
ต้องการที่จะย้อนกลับไปยังจุดเริ่มต้นอีกครั้ง นักวิจัยต้องดำเนินการวิจัยซ้ำรอยตามขั้นตอนเดิม

ประเด็นดังกล่าว เอบัทท์ เสนอว่า แนวทางที่เหมาะสมในกระบวนการวิจัยปฏิบัติการคือ การพิจารณาแต่ละขั้นตอนว่าขั้นตอนใดจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จ โดยดูได้จากข้อมูลย้อนกลับขณะดำเนินการ หากขั้นตอนใดสำเร็จก็ดำเนินการต่อ แต่ถ้าขั้นตอนใดไม่สำเร็จก็ปรับเปลี่ยนแผนใหม่เฉพาะขั้นตอนนั้น ไม่ต้องย้อนกลับไปยังจุดเริ่มต้นใหม่ ซึ่งรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการที่ใช้ในการจัดการศึกษาของ เอบัทท์

สำหรับรูปแบบของ เอบัทท์ การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ั้น ประกอบด้วยกิจกรรมหลายกิจกรรม นอกจากนี้ขณะดำเนินการนักเรียนวิจัยยังสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องกันไปในแนวเส้นตรง ถ้ากิจกรรมที่กำหนดไว้สามารถปฏิบัติได้บรรลุจุดประสงค์ ในทางตรงกันข้ามถ้ากิจกรรมนั้นไม่เหมาะสม นักวิจัยก็สามารถปฏิบัติได้ 2 กรณี คือ (1) ปรับปรุง แก้ไข แนวคิดทั่วไป (2) จะปรับปรุง แก้ไข แผนงานทั้งหมดก็ได้

6. กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ เจมส์ แมคเคอร์นาน (James McKernan)

แมคเคอร์นาน (McKernan, 1996 : unpagged ; อ้างอิงมาจาก ประวิต เอราวรณ, 2545 : 18-20) ได้เสนอวงจรการวิจัยปฏิบัติการที่ยืดเอาระยะเวลาในการปฏิบัติงานและกิจกรรมเป็นหลักโดยวงจรปฏิบัติที่ 1 เริ่มจากการระบุปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติและมีการปรับปรุงการปฏิบัติงานนั้น เมื่อปฏิบัติจนครบวงจรแล้ว ก็เริ่มระบุปัญหาในการปฏิบัติงานและกิจกรรมใหม่ในวงจรปฏิบัติที่ 2 และต่อไปเรื่อย ๆ

กิจกรรมในแต่ละวงจรประกอบด้วย

1. การนิยามปัญหา ในสถานการณ์ที่นักวิจัยประสบอยู่ใน
การปฏิบัติงาน
2. การประเมินความต้องการจำเป็นที่จะปรับปรุงแก้ไข
การปฏิบัติงาน
3. การกำหนดสมมติฐาน เป็นการกำหนดผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น
หลังจากปฏิบัติแล้ว
4. พัฒนาแผนปฏิบัติซึ่งต้องทำอย่างละเอียดรอบคอบ
5. ลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องมีการบันทึกข้อมูลไว้
6. ประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ
7. สะท้อนผลปฏิบัติ อธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นและทำความเข้าใจ

8. ตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมในช่วงเวลาต่อไป

จากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการที่กล่าวมาทั้งหมด 5 กระบวนการนั้น จะเห็นว่ามักจะเริ่มต้นด้วยการกำหนดปัญหาหรือจุดที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปสู่ ขั้นตอนใหญ่ ๆ 3 ขั้น คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติตามแผน และการประเมินผล การปฏิบัติ ซึ่งก็คือการปฏิบัติงานที่เป็นระบบนั่นเอง แต่จุดเด่นของการวิจัยปฏิบัติการ นอกเหนือจากความเป็นระบบแล้วคือ การดำเนินการนั้นจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วม และการร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม รวมทั้งต้องมีการสะท้อนผลเพื่อการปรับปรุงสิ่งที่กำลัง ดำเนินการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ซึ่ง Kemmis และ แมคแทกการ์ต (Kemmis and McTaggart, 1988 : unpagged) ได้กล่าวถึงหลักการพิจารณาว่า เป็นกระบวนการวิจัยปฏิบัติการหรือไม่อยู่ 4 ประการคือ

1. เป็นการปฏิบัติที่ไม่ใช่สิ่งที่ทำตามปกติ แต่ต้องทำเป็นระบบ และได้รับความร่วมมือจากกลุ่ม
2. ไม่เป็นเพียงการแก้ปัญหาที่กำลังประสบอยู่เท่านั้น แต่ต้องเกิดมาจากแรงกระตุ้นที่ต้องการปรับปรุงพัฒนางานที่ตนเองปฏิบัติอยู่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
3. ไม่ใช่การปรับปรุงพัฒนางานของผู้อื่น แต่เป็นงานของกลุ่มตนเองที่มีบทบาทหน้าที่อยู่

4. การวิจัยปฏิบัติการไม่ใช่วิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่จะมอง ในแง่การทดสอบสมมติฐานเพื่ออธิบายสภาพการณ์อย่างเดียว แต่ต้องเป็นระบบที่หมุนวน ไปเรื่อย ๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งตัวนักวิจัย และสถานการณ์แวดล้อม

ดังนั้นในการวิจัยปฏิบัติการของนักวิจัย ก็ควรต้องคำนึงถึงกระบวนการที่ได้ลงมือ ปฏิบัติว่าสอดคล้องเป็นไปตามหลักการดังที่กล่าวมานี้หรือไม่ เพื่อให้เป็นการวิจัยปฏิบัติการ ที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานหรือแก้ไขปัญหาได้อย่าง แท้จริง

แผนการจัดการเรียนรู้

1. ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

วัฒนาพร ระวังบุกษ์ (2542 : 1) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอน

ในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการเรียนการสอน ไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดหมายของหลักสูตร

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2544 : 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แบบแผนที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการ และวิธีการกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีส่วนสำคัญประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรม สื่อการเรียน และการวัดผลประเมินผล

นิคม ชมพูลง (2545 : 180) แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบ และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการเรียนการสอน ไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 73) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ คือ ผลของการเตรียมการวางแผนจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี หรือรายภาคมาสร้างหน่วยการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชาและกระบวนการเรียนรู้ โดยเขียนเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามศักยภาพของผู้เรียน

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเตรียมการสอนอย่างมีระบบ เป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้า มีองค์ประกอบสำคัญคือ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และวิธีการวัดผลประเมินผล แผนการจัดการเรียน เป็นเครื่องมืออันสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียน ไปสู่จุดหมายปลายทางที่หลักสูตรกำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอน วิธีเรียนที่มีความหมายยิ่งขึ้น เพราะเป็นการผสมผสานเนื้อหา สาระและจุดประสงค์การเรียนรู้ จากหลักสูตรผสมจิตวิทยาทางการศึกษา นวัตกรรม การวัดและการประเมินผล ซึ่งมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการเรียนรู้ไว้หลายท่าน ดังนี้

สุพล วังสินธุ์ (2543 : 36) แผนการจัดการเรียนรู้เป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พอสรุปความได้ดังนี้

1. ช่วยทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอน วิธีเรียนที่ดี ที่เกิดจากผสมผสานความรู้และจิตวิทยาการศึกษา

2. ช่วยให้ครูมีคู่มือการสอนที่ทำด้วยตนเองล่วงหน้า ทำให้ครูมีความมั่นใจในการสอนได้ตามเป้าหมาย

3. ส่งเสริมให้ครูไปศึกษาหาความรู้ทั้งหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนตลอดจนการวัดผลประเมินผล

4. ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่มาสอนแทนได้

5. ช่วยเป็นหลักฐานแสดงข้อมูลที่ถูกต้อง เทียบตรงเป็นประโยชน์

ต่อวงการศึกษា

6. ช่วยเป็นผลงานทางวิชาการแสดงความชำนาญการ และเชี่ยวชาญ

ของผู้จัดทำ

ทวีศักดิ์ ไชยมาโย (2537 : 4-5) ให้ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้

ดังนี้

1. ช่วยให้ครูได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ในเรื่องหลักสูตรแนวการสอน การจัดทำจัดหาสื่อประกอบการสอน ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลอย่างละเอียดทุกแง่มุม

2. ช่วยให้เกิดการวางแผนวิธีการสอน วิธีเรียนที่มีความหมายยิ่งขึ้น เพราะการจัดทำแผนการสอนเป็นการผสมผสานเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์การเรียน จากหลักสูตรกับหลักจิตวิทยาการศึกษา หรือนวัตกรรมการเรียนใหม่ๆ ตลอดจนปัจจัย อำนวยความสะดวกของโรงเรียนและสภาพปัญหา ความสนใจ ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและทรัพยากรในท้องถิ่น โดยใช้วิธีการเชิงระบบเพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ช่วยให้ครูมีคู่มือที่ทำด้วยตนเองล่วงหน้าเพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ส่งเสริม ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ครบถ้วนสอดคล้องกับระยะเวลาและจำนวนคาบที่มีอยู่จริง ในแต่ละภาคเรียนนั้นคือสอนได้ครบถ้วนและทันเวลาช่วยให้ครูมีความมั่นใจในการสอน มากขึ้น

4. ช่วยให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางเรียนเป็นไปตามจุดประสงค์ ที่กำหนดไว้ช่วยให้ครูวินิจฉัยจุดอ่อนของนักเรียนที่จะได้รับการแก้ไข และทราบจุดเด่น ที่ควรได้รับการเสริมสร้างต่อไป นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูเห็นภาพการทำงานของตนเอง ได้เด่นชัดขึ้น

5. ช่วยให้ครูสามารถใช้เป็นข้อมูลที่ต้องการเที่ยงตรงเพื่อเสนอแนะแก่นุเคราะห์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมวิชาการ ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหาร เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

6. ช่วยให้ผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องสามารถทราบขั้นตอน กระบวนการต่าง ๆ ในการสอนของครู เพื่อการนิเทศติดตาม และประเมินผลการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ถ้าผู้สอนคิดฐานะจำเป็นไม่สามารถสอนด้วยตนเองได้ แผนการสอนจะใช้เป็นคู่มือครูแก่ผู้มาแทนได้อย่างดี

8. เป็นการพัฒนาวิชาชีพที่แสดงว่างานสอนต้องได้รับการฝึกฝนที่มีความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะมีเครื่องมือและเอกสารที่จำเป็นสำหรับการประกอบวิชาชีพ

9. เป็นผลงานวิชาการอย่างหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงความชำนาญการพิเศษหรือความเชี่ยวชาญของผู้จัดทำแผนการสอน ซึ่งสามารถนำไปพัฒนางานในหน้าที่ และเสนอเลื่อนระดับให้สูงขึ้นได้

3. ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ศุพล วังสินธุ์ (2543 : 32-36) ได้เสนอแนะขั้นตอนการทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร ต้องศึกษาหลักสูตรอย่างกว้างขวางและอย่างลึกซึ้งในวิชาและรายวิชาที่สอน เช่น ศึกษาโครงสร้างของวิชา จุดประสงค์ของวิชา สื่อการเรียนการสอนที่กำหนดในรายวิชา คำอธิบายรายวิชา และธรรมชาติของวิชา เป็นต้น

2. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา เวลา และกิจกรรม และจุดประสงค์ของหลักสูตร

3. หากลวิธีสอน กลวิธีสอนจะต้องสอดคล้องกับหลักสูตร โดยใช้ทักษะกระบวนการและทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดทั้งประสมประสานระหว่างประสบการณ์และจินตนาการของผู้สอนเอง คงจะไม่มีวิธีสอนใดวิเศษสุดในโลกนี้ วิธีสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้มากที่สุด จะต้องยึดหลักให้ผู้เรียนเป็นผู้ถือปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนได้เป็นผู้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและเห็นช่องทางในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. จัดทำสื่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะเป็นสื่อที่ใช้อยู่แล้ว หรือสื่อที่คิดขึ้นใหม่ก็ได้ แต่ต้องให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาด้วย

5. จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล ให้สอดคล้องกับหลักสูตร โดยเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ตลอดจนครอบคลุมถึงกระบวนการวางแผนของนักเรียน ทั้งจากสถานการณ์จริงและสถานการณ์จำลองอีกด้วย

6. กำหนดโครงสร้างสำหรับรายวิชา 1 รายวิชา การกำหนดโครงสร้างสำหรับหนึ่งรายวิชาสามารถปฏิบัติได้ 2 ลักษณะ กล่าวคือ โครงสร้างอย่างสังเขป และโครงสร้างอย่างละเอียด

โครงสร้างอย่างละเอียดเป็นการวางโครงสร้างโดยสัมพันธ์จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา เวลา กระบวนการ สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ให้เห็นเป็นภาพรวมตลอดใน 1 รายวิชา ส่วนโครงสร้างอย่างสังเขปเป็นการวางโครงสร้างโดยสัมพันธ์จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และเวลาเพื่อให้เห็นภาพรวมทั้งหมดใน 1 รายวิชา

7. การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ขยายจากโครงสร้าง เป็นการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้ในแต่ละคาบ/ ชั่วโมงอย่างละเอียด และปฏิบัติได้จริง ทั้งนี้โดยมีส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ ที่จะช่วยให้การดำเนินการสอนบรรลุเป้าหมายตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งมีมากมายหลายข้อ แตกต่างกันไป แต่ส่วนสำคัญที่ขาดไม่ได้จะต้องมีในแผนการจัดการเรียนรู้ คือ

7.1 เนื้อหาสาระ

7.2 จุดประสงค์

7.3 กิจกรรมการเรียนการสอน

7.4 สื่อการเรียนการสอน

7.5 การวัดและประเมินผล

4. หลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

สถาบันราชภัฏมหาสารคาม (2539 : 120) ได้เสนอรูปแบบในการเขียนแผนการสอนไว้ 10 ขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ อาจกำหนดเป็นหมวดวิชาหรือบูรณาการเป็นสหวิทยาการตามความเหมาะสม

2. กำหนดหน่วยการสอน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยการสอนประมาณ เนื้อหาที่จะทำให้ครูสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ในหนึ่งสัปดาห์หรือสอนได้หน่วยละ ครั้ง

3. กำหนดหัวข้อเรื่อง ผู้สอนจะต้องถามตัวเองว่าในการสอนแต่ละหน่วยควรให้ ประสบการณ์อะไรแก่นักเรียน แล้วกำหนดหัวข้อเรื่องออกมาเป็นหน่วยการสอนย่อย

4. กำหนดหลักการและความคิดรวบยอด หลักการและความคิดรวบยอด ที่กำหนดขึ้นจะต้องสอดคล้องกับหน่วยและหัวข้อเรื่อง โดยสรุปแนวความคิด สารและ หลักการที่สำคัญไว้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาการสอนให้สอดคล้องกัน

5. กำหนดจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่อง โดยเขียนเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องมีเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไว้ทุกครั้ง

6. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งจะ เป็นแนวทางเลือก และการเขียนแผนการสอน

7. กำหนดแบบประเมินผล ต้องประเมินให้ตรงกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้แบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากการเรียนรู้จากแผนการจัดการ เรียนรู้ 1 แผน แล้วผู้เรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

8. เลือกและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ วิธีการและอุปกรณ์ที่ครูใช้เป็น สื่อการสอนทั้งสิ้น เมื่อเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหัวข้อเรื่องแล้วจัดไว้เป็นรูปเล่ม เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

9. หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นการประกันว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพในการสอน ผู้สร้างจำเป็นต้องกำหนด เกณฑ์ขึ้นโดยคำนึงถึงการที่ว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ผู้เรียนบรรลุผล

10. การใช้แผนการเรียนรู้เป็นขั้นนำเอาแผนการสอนไปใช้ซึ่งจะต้องมีการ ตรวจสอบและปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลาในการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ข้อควรคำนึงถึงคือ

10.1 ต้องคำนึงถึงความมุ่งหมายของแต่ละหน่วยและใช้จุดมุ่งหมาย เป็นแนวทางในการดำเนินการสอน

10.2 ต้องคำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการและจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อช่วยให้การสอนเป็นไปตามความต้องการของความสนใจของผู้เรียน

10.3 ต้องคำนึงถึงวิธีที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกด้าน คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจของผู้เรียน เจตคติที่ดี และทักษะที่เป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน

10.4 ต้องคำนึงถึงการให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน

5. ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ประกอบด้วย (สถาบันราชภัฏ มหาสารคาม. 2539 : 121-122)

1. มีความมุ่งหมายดี ชัดเจนสำหรับเรื่องนั้น ๆ เป็นความมุ่งหมายที่สามารถ วัดได้
 2. จัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้รับอย่างเหมาะสม
 3. จัดวิธีสอนและกิจกรรมได้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและผู้เรียน
 4. กำหนดวิธีวัดผลได้อย่างเหมาะสม
 5. กำหนดสื่อการสอนเหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
 6. สอดคล้องและเหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
 7. มีความชัดเจน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง
 8. ช่วยให้ครูเกิดความเชื่อมั่นในการสอนและสามารถปรับปรุงให้เหมาะสม กับนักเรียนได้
 9. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่นำไปสอนได้ในสถานการณ์จริง
- ดังนั้น ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จึงส่งเสริมให้จัดทำให้สอดคล้องกับ จุดเน้นและแนวการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เข้าลักษณะ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด โดยครูเป็นผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมที่ผู้เรียนดำเนินการเป็นไปตาม ความมุ่งหมาย
2. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบ หรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยครูพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้กระตุ้นด้วย คำถามหรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้ หรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง

3. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการและนำกระบวนการไปใช้จริง

4. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่สามารถหาได้ในท้องถิ่นหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่สำเร็จรูปราคาสูง

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้ สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นเสมือนแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู โดยผ่านการเตรียมการสอนอย่างมีระบบเป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้า มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ สารระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และวิธีการวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทางที่หลักสูตรกำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคของการปฏิรูปการศึกษาครูต้องเน้นสอนให้นักเรียนปฏิบัติการเรียนรู้ ต้องเปลี่ยนจากครูเป็นคนบอกความรู้มาเป็นครูเป็นคนชี้แนะความรู้ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นได้นั้นต้องอาศัยการวางแผน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้นการเขียนแผนการจัด การเรียนรู้จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่ครูมืออาชีพจะต้องเรียนรู้และฝึกฝนให้เกิดทักษะความชำนาญเพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แบบฝึกทักษะ

1. ความหมายและความสำคัญของแบบฝึกทักษะ

แบบฝึกหรือแบบฝึกหัดหรือแบบฝึกทักษะ เป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งสำหรับให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่หนังสือเรียนจะมีแบบฝึกหัดอยู่ท้ายบทเรียน ในบางวิชาแบบฝึกหัดจะมีลักษณะเป็นแบบฝึกปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2538 : 147)

ขจีรัตน์ หงส์ประสงค์ (2524 : 15) สรุปว่า แบบฝึกหรือแบบฝึกหัด เป็นอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่ครูใช้ฝึกทักษะหลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนจากเนื้อหาไปแล้ว

ราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 483) ได้ให้ความหมาย ของแบบฝึกหัดว่า หมายถึง แบบตัวอย่างหรือปัญหาหรือคำสั่งที่ตั้งขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนตอบ

อนงค์ศิริ วิชาลัย (2536 : 27) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแบบฝึกว่า วิธีสอนที่สนุก อีกวิธีหนึ่ง คือ การให้ผู้เรียนได้ทำแบบฝึกมาก ๆ สิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ

ทางภาษาที่ดีขึ้น เพราะผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ที่เรียนมาแล้วมาฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางยิ่งขึ้น

แบบฝึก หรือแบบฝึกหัด หรือแบบฝึกเสริมทักษะ เป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่ง สำหรับให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและทักษะเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่หนังสือเรียน จะมีแบบฝึกอยู่ท้ายบทเรียน ในบางวิชาแบบฝึกจะเป็นแบบฝึกปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2538 : 147)

สรุปได้ว่า แบบฝึก หรือแบบฝึกหัด คือเครื่องมือของครูอย่างหนึ่งในการที่จะฝึกทักษะหลังจากที่ได้เรียนแล้ว ดังนั้นในการดำเนินการสร้างแบบฝึกทักษะ ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงได้ยึดความเหมาะสมของแบบฝึกที่สอดคล้องกับวัยของผู้เรียนและจุดประสงค์ตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ นอกจากนี้แบบฝึกต้องตรงกับความสนใจของผู้เรียน ไม่ง่ายหรือยากจนเกินไป ควรเริ่มจากง่ายไปหายาก

2. ลักษณะของแบบฝึกที่ดี

การเรียนรู้ทางด้านภาษาของผู้เรียนในวิชาภาษาไทย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการฝึกทักษะบ่อย ๆ ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้มีหลากหลาย

ศศิธร สุทธิแพทย (2518 : 24) กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. ใช้หลักจิตวิทยา
2. ใช้สำนวนภาษาอย่างง่าย
3. ให้ความหมายต่อชีวิต
4. ฝึกให้คิดเร็วและสนุก
5. ปลุกความสนใจ
6. เหมาะสมกับวัยและความสามารถ
7. อาจศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

นิตยา ฤทธิ์โยธี (2520 : 32) กล่าวว่าลักษณะของแบบฝึกที่ดี

ควรประกอบด้วย

1. เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับวัยหรือความสามารถของผู้เรียน
3. มีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีทำได้ง่าย ใช้เวลาที่เหมาะสม

เป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้แสดงความสามารถ

สมชัย ไชยกุล (2536 : 14-15) ได้เสนอลักษณะที่ดีของแบบฝึก ไว้ดังนี้

1. ควรสร้างขึ้นเพื่อฝึกสิ่งที่สอน มิใช่ทดสอบว่าผู้เรียนเรียนรู้อะไรบ้าง
2. ควรเกี่ยวข้องกับโครงสร้างเฉพาะสิ่งที่สอนเพียงอย่างเดียว
3. สิ่งที่ฝึกเป็นสิ่งที่ผู้เรียนพบเห็นอยู่แล้ว
4. ควรเป็นข้อความสั้น ๆ
5. ไม่ควรใช้คำศัพท์มากเกินไป
6. ต้องออกเสียงทุกแบบฝึกก่อนนำไปอ่านหรือเขียน
7. ควรเป็นแบบฝึกที่กระตุ้นให้เด็กเกิดการสนองตอบที่พึงปรารถนา
8. แต่ละแบบฝึกควรออกเสียงให้มากที่สุด
9. ควรใช้คำสัมผัสคล้องจอง

แดคคานีย์ และ โดแนลด์ (Daccanay and Donald. 1963 : 3-6)

ได้เสนอแนะลักษณะของแบบฝึกหัดทักษะการเขียนและการเขียนสะกดคำ ไว้ดังนี้

1. แบบฝึกให้เขียนตามคำบอก
2. แบบให้เลือกคำที่กำหนดให้มาเติมในช่องว่างให้เหมาะสม
3. แบบจับคู่ โดยจับข้อความ 2 ข้อความให้เรียงเป็นเนื้อเดียวกัน
4. แบบฝึกแบบสร้าง คือให้ประโยคมาแล้วให้นำคำในวงเล็บท้ายประโยค

มาใส่ในตำแหน่งที่ถูกต้องในประโยคเดิม

5. แบบให้สร้างประโยคจากคำที่กำหนดให้

เอมเมอร์ลด์ (Emerald. 1964 : 133-135) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับแบบฝึกไว้ว่า

แบบฝึกสำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษา ควรมีรูปแบบเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คำศัพท์พร้อมกับความหมายของคำนั้น

ริเวอร์ (Rivers. 1968 : 97-100) ได้กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึก ไว้ดังนี้

1. ต้องมีการฝึกผู้เรียนมากพอในเรื่องหนึ่ง ๆ ก่อนที่จะฝึกเรื่องอื่น ๆ
2. แต่ละแบบฝึกควรฝึกแบบประโยคเพียงหนึ่งแบบเท่านั้น
3. ฝึกโครงสร้างใหม่กับสิ่งที่เรียนรู้แล้ว
4. ประโยคที่ฝึกควรเป็นประโยคสั้น ๆ
5. ประโยคและคำศัพท์ควรเป็นแบบที่ใช้พูดกันในชีวิตประจำวันของผู้เรียน

3. หลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก

การนำหลักจิตวิทยาไปใช้ในการสร้างแบบฝึก จะทำให้ได้แบบฝึกที่มีความสมบูรณ์และเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับผู้เรียน และผู้เรียนได้มีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งเร้าด้วยการแสดงออกทางความสามารถ ความเข้าใจในแบบฝึกที่สอดคล้องกับวัย ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน หลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก มีหลายประการดังที่ สุนทรีย เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรพรย์ (2536 : 52-62) ได้แนะนำหลักจิตวิทยา ที่ควรนำมาใช้ในการสร้างแบบฝึก พอสรุปได้ดังนี้

1. กฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike) เกี่ยวกับการฝึกหัด

ซึ่งสอดคล้องกับการทดลองของวัตสัน (Watson) นั่นคือ สิ่งใดก็ตามที่มีการฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ยิ่งทำให้ผู้ฝึกคล่องแคล่ว สามารถทำได้ดี ในทางตรงข้ามสิ่งใดที่ไม่ได้รับการฝึกหัดทิ้งไปนานย่อมทำได้ไม่ดีเหมือนเดิม เมื่อมีการฝึกฝนหรือกระทำซ้ำก็จะช่วยให้เกิดทักษะเพิ่มขึ้น

2. ความแตกต่างระหว่างบุคคล

ครูควรคำนึงว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้ ความถนัด ความสามารถและความสนใจที่แตกต่างกัน ฉะนั้นในการสร้างแบบฝึก จึงควรพิจารณาถึงความเหมาะสม ไม่ยากหรือง่ายจนเกินไปและควรมีหลายแบบ

3. การจูงใจผู้เรียน

สามารถทำได้โดยจัดแบบจากง่ายไปหายาก เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เป็นการกระตุ้นให้ติดตามต่อไปและประสบผลสำเร็จในการทำให้ผู้เรียน

4. การนำสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิตและการเรียนรู้มาให้ผู้เรียน ได้ทำการทดลองทำ

ภาษาที่ใช้พูดและใช้เขียนในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนและได้ทำแบบฝึกที่ใกล้ชิดตัวนอกจากจะจำได้แม่นยำแล้ว ผู้เรียนยังสามารถนำหลักและความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้ อีกด้วย

นอกจากนี้ พรณี ชูทัย (2522 : 192-195) ได้เสนอการนำหลักจิตวิทยา การศึกษามาใช้ในการสร้างแบบฝึก พอสรุปได้ดังนี้

1. การสาธิตและการอธิบายแนะนำ

เริ่มแรกควรบอกให้ผู้เรียนทราบว่าทำอะไร อย่างไร ชี้แจงให้เห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนนั้น เพื่อเร้าให้เด็กเกิดความสนใจ

2. ให้เด็กได้มีโอกาสฝึกทันทีหลังจากการสาธิต

และสิ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือ การทำซ้ำและการเสริมแรง ควรให้โอกาสเด็กได้ฝึกซ้ำ ๆ และควรให้ได้รับการเสริมแรงอย่างทั่วถึง

3. ในขณะที่ฝึกหัดควรให้คำแนะนำเพื่อให้เด็กได้ฝึกทักษะนั้น ๆ ได้ด้วยตนเอง

4. ให้คำแนะนำที่อยู่ในบรรยากาศที่สบาย ๆ ครูผู้สอนต้องใจเย็น ๆ ไม่ดุ บรรยากาศไม่ตึงเครียด ชั่วๆ ให้เด็กมีความพยายามที่จะฝึก

5. สิ่งที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความยุ่งยากในการที่จะฝึกทักษะใหม่ คือ การที่ทักษะเก่าของผู้เรียนจะมารบกวนการเรียนรู้ทักษะใหม่ซึ่งควรแก้ไขโดยการแสดงให้ผู้เรียนเข้าใจว่าทักษะใหม่ที่ฝึกฝนนั้นจะมีวิธีการของมันเอง ซึ่งต่างไปจากวิธีการของทักษะเก่าและพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกอยู่เสมอว่าเขากำลังเรียนทักษะใหม่

หลักจิตวิทยาดังกล่าว ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำเอามาเป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึกให้น่าสนใจ เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความถนัดของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การสอนที่สนุกสนาน ผู้เรียนมีความพอใจที่จะเรียนและประสบผลสำเร็จในการเรียนนั้น ๆ

4. ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ

การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนจนเกิดทักษะ ซึ่งครูผู้สอนไม่ควรละเลยในข้อนี้

รัชณี ศรีไพรวรรณ (2517 : 416) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกไว้ดังนี้

1. ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนยิ่งขึ้น
2. ทำให้ครูทราบความเข้าใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียน อันเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป ตลอดจนสามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ดีที่สุดตามความสามารถของเขาด้วย
3. ฝึกให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่น ประเมินผลงานของเขาได้
4. ฝึกให้ผู้เรียนทำงานตามลำพัง โดยมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

เชาวณี เกิดเพทางค์ (2524 : 49) ได้สรุปประโยชน์ของแบบฝึกไว้ว่าแบบฝึกเป็นเครื่องมือทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความสนใจ และช่วยให้ครูทราบผลการเรียนของผู้เรียนได้อย่างใกล้ชิด

ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2538 : 53) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกไว้ดังนี้

1. เป็นอุปกรณ์ช่วยลดภาระของครู
2. ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการใช้ภาษาได้ดีขึ้น

3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จ
ในทางจิตใจมากขึ้น

4. ช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทน
5. เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากเรียนบทเรียนแล้ว
6. ช่วยให้เด็กสามารถทบทวนได้ด้วยตนเอง
7. ช่วยให้ครูมองเห็นปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียนได้ชัดเจน
8. ช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนได้เต็มที่
9. ช่วยให้ผู้เรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเอง
10. ช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการสะกดคำ

อดุลย์ ภูปลี (2539 : 24-25) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึก ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น
2. ช่วยให้จดจำเนื้อหาและคำศัพท์ต่าง ๆ ได้คงทน
3. ช่วยให้เกิดความสนุกสนานในขณะที่เรียน
4. ทำให้ทราบความก้าวหน้าของตนเอง
5. สามารถนำแบบฝึกหัดมาทบทวนเนื้อหาเดิมของตนเองได้
6. ทำให้ทราบข้อบกพร่องของผู้เรียน
7. ทำให้ครูประหยัดเวลา
8. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ของแบบฝึกที่กล่าวมา สรุปได้ว่า แบบฝึกที่ดีและมีคุณภาพช่วยทำให้
ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการฝึกทักษะได้เป็นอย่างดี แบบฝึกที่ดีเปรียบเสมือนผู้ช่วยสำคัญ
ของครูทำให้ลดภาระการสอนลงได้ ทำให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามความสามารถของตน
เพื่อความมั่นใจในการเรียนได้เป็นอย่างดี

5. ขั้นตอนในการสร้างแบบฝึกทักษะ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2538 : 145-147) กล่าวถึง
ขั้นตอนการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะ ดังนี้

1. ศึกษาปัญหาและความต้องการ โดยศึกษาจากการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้
และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หากเป็นไปได้ควรศึกษาความต่อเนื่องของปัญหาในทุกระดับชั้น
2. วิเคราะห์เนื้อหาหรือทักษะที่เป็นปัญหา ออกเป็นเนื้อหาหรือทักษะย่อย ๆ
เพื่อใช้ในการสร้างแบบทดสอบและบัตรฝึกหัด

3. พิจารณาวัตถุประสงค์ รูปแบบและขั้นตอนการใช้แบบฝึก เช่น จะนำแบบฝึกไปใช้อย่างไร ในแต่ละชุดจะประกอบไปด้วยอะไรบ้าง
4. สร้างแบบทดสอบ ซึ่งมีแบบทดสอบเชิงสำรวจ แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่อง แบบทดสอบความก้าวหน้าเฉพาะเรื่องเฉพาะตอน แบบทดสอบที่สร้างจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาหรือทักษะที่วิเคราะห์ไว้ในข้อที่ 2
5. สร้างบัตรฝึกหัดเพื่อพัฒนาทักษะย่อยแต่ละทักษะ ในแต่ละบัตรจะมีคำถามให้ผู้เรียนตอบ กำหนดรูปแบบ ขนาดของบัตร พิจารณาตามความเหมาะสม
6. สร้างบัตรอ้างอิงเพื่อใช้อธิบายคำตอบหรือแนวทางการตอบแต่ละเรื่อง การสร้างบัตรอ้างอิงนี้อาจทำเพิ่มเติมเมื่อนำบัตรฝึกหัดไปทดลองใช้แล้ว
7. สร้างแบบบันทึกความก้าวหน้า เพื่อใช้บันทึกผลการทดสอบหรือผลการเรียน โดยจัดทำเป็นตอนเป็นเรื่อง เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ สอดคล้องกับแบบทดสอบความก้าวหน้า
8. นำแบบฝึกไปทดลองใช้เพื่อหาข้อบกพร่อง คุณภาพแบบฝึก และคุณภาพของแบบทดสอบ
9. ปรับปรุงแก้ไข
10. รวบรวมเป็นชุด จัดทำคำชี้แจง คู่มือการใช้ สารบัญ เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

6. หลักในการฝึกทักษะ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 : 167) ได้ใช้หลักในการฝึกทักษะ ไว้ดังนี้

1. ก่อนการฝึกควรสอนให้ผู้เรียนเข้าใจเสียก่อน เพราะจะต้องให้ผู้เรียนทราบเหตุผลที่ต้องฝึก การฝึกอย่างไม่เข้าใจความหมายอาจไม่ทำให้เกิดทักษะ
2. การฝึกควรให้ผู้เรียนได้รับการฝึกตามขั้นตอนที่ถูกต้องภายใต้การแนะนำที่ดีถ้าฝึกทักษะผิด ๆ จะทำให้เสียเวลาเป็นอย่างมากในการแก้ไข
3. ช่วงเวลาการฝึกสั้น ๆ บ่อย ๆ ด้วยแบบฝึกที่คัดเลือกแล้วเป็นอย่างดีจะมีประสิทธิภาพกว่าการฝึกช่วงยาว ๆ ซึ่งผู้เรียนจะเบื่อหน่ายไม่สนใจ
4. กิจกรรมการฝึกควรจะหลากหลาย นอกจากแบบฝึกต่าง ๆ ควรจะใช้เกมปัญหาหรือกิจกรรมอื่น ๆ บ้าง

สรุปสาระสำคัญของแบบฝึกทักษะคือ เป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนในลักษณะการเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีส่วนช่วยในการพัฒนาการด้านภาษาของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จทางด้านจิตใจมากขึ้น ขณะเดียวกันจะเน้นย้ำการเรียนรู้ที่คงทน (Long Term Memory) ให้แก่ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

บริบทของโรงเรียนหนองบัววิทยาเสริม

1. ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนหนองบัววิทยาเสริม ตั้งอยู่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 6 ตำบลบึงนาเรียง อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46170 โทรศัพท์ 043-890261 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้น อนุบาล 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นโรงเรียนดีประจำตำบล บึงนาเรียง ปีงบประมาณ 2554 (หนังสือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่ ศธ 04021 / 3899 ลว. 3 พฤศจิกายน 2553) มีเขตบริการอยู่ 3 หมู่บ้านภายในตำบลบึงนาเรียง คือ บ้านหนองบัว บ้านบึงนาเรียง บ้านน้อยนางนวล โรงเรียนหนองบัววิทยาเสริม ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2464 โดยมีรองอำมาตย์เอกขุนสากลปฏิบัติราชการแทนนายอำเภออย่างตลาด ในสมัยนั้น และนายฉาย ชูมระจายา เป็นกรรมการอำเภอได้แต่งตั้งนายเหลื่อม วรระถัย เป็นครูใหญ่ อาคารเรียนเป็นอาคารชั่วคราวที่ชาวบ้านร่วมกันบริจาคและสร้างขึ้นเพื่อเป็นที่นั่งเรียน โครงไม้หลังคามุงแฝก ตั้งอยู่ทิศตะวันออกของวัดมีเนื้อที่ทั้งหมด 33 ไร่ 2 งานซึ่งเป็นที่ชาวบ้านอุทิศให้ มีนักเรียนในเขตบริการทั้งหมดขณะนั้น คือ บ้านหนองบัว บ้านนาสีนวล บ้านหนองแสง บ้านยางเนียม และบ้านหนองโน ต่อมาอาคารเรียนชั่วคราวได้ทรุดโทรมมาก คณะครูจึงย้ายนักเรียนไปเรียนที่วัด และได้ตั้งชื่อ ว่า โรงเรียนวัดบ้านหนองบัว

ต่อมาในปี พ.ศ. 2478 ได้แยกออกไปเป็นสาขา 2 โรงเรียนคือ โรงเรียนหนองแสงและโรงเรียนหนองโน และได้ดำเนินการปรับปรุงตลอดเรื่อยมา จนในปัจจุบันโรงเรียนหนองบัววิทยาเสริม มีผู้บริหารคนปัจจุบัน คือ นายนรากร เสนฤทธิ์ มีบุคลากรครูทั้งสิ้น 15 คน พนักงานราชการ 1 คน นักการภารโรง 1 คน ในปีการศึกษา 2553 มีนักเรียนทั้งหมด 134 คน

ตารางที่ 1 ข้อมูลบุคลากรโรงเรียนหนองบัววิทยาสารคาม อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่	ชื่อ-สกุล	วุฒิ	ตำแหน่ง	หมายเหตุ
1	นายนรากร เสนฤทธิ์	กศ.ม.	ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ	
2	นายไพรัตน์ จรทะผา	ค.บ.	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ	
3	นายสมพงษ์ ศีร์รักษา	ค.บ.	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการ	
4	นางลำไย ศีร์รักษา	ค.บ.	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ	
5	นางรัตนาวดี ภูมาศ	ค.บ.	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ	
6	นางสมคิด ภูบุตร	ค.บ.	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ	
7	นายวิญญู มาตรา	ค.บ.	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ	
8	นายสุริยันต์ ภวสุริยกุล	ค.บ.	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ	
9	นางบุญส่ง ภูทองทอง	กศ.บ.	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ	
10	นางประไพ เสนฤทธิ์	กศ.บ.	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ	
11	นางนาคยา พรหมจันทร์	ค.บ.	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ	
12	นางนุชนารถ ภูเข้มโชติ	กศ.ม.	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการ	
13	นางกฤษมา มูลเอก	ค.บ.	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการ	
14	นางกัลยา ไชยสีหา	ค.บ.	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการ	
15	นายสุริยันต์ รินทรีก	ค.บ.	ครู วิทยฐานะครูชำนาญการ	
16	นางสาวรัชฎาภรณ์ มาตรา	ค.บ.	พนักงานราชการ	
17	นายจรเดช ภูทะระ	-	นักการภารโรง	

ตารางที่ 2 ข้อมูลนักเรียน โรงเรียนหนองบัววิทยาเสริม อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์

ระดับชั้น	จำนวนห้อง	จำนวนนักเรียน			หมายเหตุ
		ชาย	หญิง	รวม	
อนุบาล 1	1	2	6	8	
อนุบาล 2	1	1	4	5	
ประถมศึกษาปีที่ 1	1	4	2	6	
ประถมศึกษาปีที่ 2	1	5	10	15	
ประถมศึกษาปีที่ 3	1	4	9	13	
ประถมศึกษาปีที่ 4	1	5	6	11	
ประถมศึกษาปีที่ 5	1	12	8	20	
ประถมศึกษาปีที่ 6	1	13	6	19	
มัธยมศึกษาปีที่ 1	1	9	7	16	
มัธยมศึกษาปีที่ 2	1	2	9	11	
มัธยมศึกษาปีที่ 3	1	6	4	10	
รวม	11	63	71	134	

2. วิสัยทัศน์ (VISION)

โรงเรียนหนองบัววิทยาเสริม นักเรียนมีความเป็นเลิศทางปัญญา มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง บุคลากรพัฒนาเป็นมืออาชีพ

3. พันธกิจ (MISSION)

- 3.1 จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางในการแสวงหาความรู้จากแหล่งสารสนเทศ
- 3.2 ส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ให้เข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพครู
- 3.3 พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

4. เป้าประสงค์

นักเรียนโรงเรียนหนองบัววิทยาเสริมทุกคน มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน การศึกษานุเคราะห์มีความรู้ ความสามารถ และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพเป็นที่ยอมรับของชุมชน

5. คำขวัญ

เรียนดี กีฬาเด่น เน้นคุณธรรม นำประชาธิปไตย

6. นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

6.1 ความสามารถในการจัดทำหลักสูตรอย่างเป็นระบบ โดยมีการดำเนินการ วิเคราะห์หลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตร

6.2 ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครู โดยมีการจัดทำ แผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติ อย่างมีคุณภาพ มีความสอดคล้องกับ หลักสูตร ผู้เรียนและบริบทของชุมชน ถูกต้องและครบถ้วนตามหลักวิชาการ

6.3 ความสามารถในการเลือก ออกแบบ ผลิต จัดหา การนำไปใช้ การประเมินผล และการพัฒนาสื่อ/นวัตกรรมที่สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้

6.4 ความสามารถในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา คุณภาพผู้เรียน และ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

6.5 ความสามารถในการให้บริการทางวิชาการและวิชาชีพ ต่อชุมชน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

กันยา ชุนสูงเนิน (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสอนอ่านภาษาไทย เพื่อจับใจความสำคัญ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยวิธีกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 24 คน โรงเรียนบ้านหนองกรุงศรีโพธิ์ศรีสมพร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แผนการสอนจำนวน 5 แผน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความ ผลการวิจัย

พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความสำคัญของนักเรียน คะแนนหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ขวัญทอง จันทฤทธิ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาไทยที่มีประสิทธิภาพ เรื่อง การสะกดคำและแจกลูกของหนังสือเรียนภาษาไทยเล่ม 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า แบบฝึกทักษะภาษาไทยที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 83.60/80.50 แสดงว่าแบบฝึกทักษะภาษาไทยการสะกดคำยากที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยแบบฝึกทักษะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บังอร แก่นจันทร์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยการสร้างหนังสือและแบบฝึกทักษะประกอบการเรียนภาษาไทย แบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เรื่อง เทียบงานพนมรุ้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า หนังสือประกอบการเรียนภาษาไทย แบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เรื่อง เทียบงานพนมรุ้ง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 87.55/82.40 และมีค่าประสิทธิผล เท่ากับ .5416

ลัดดา ภูศรีโสม (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการสอนและแบบฝึกเสริมทักษะภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา กิจกรรมขั้นตอนที่ 5 เรื่อง บ้านของผม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 40 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนบ้านหมากมาย จำนวน 12 คน และ โรงเรียนบ้านตันดู่เหนือ จำนวน 28 คน คือ แผนการสอนจำนวน 12 แผน แบบฝึกเสริมทักษะ จำนวน 12 ฉบับ แบบฝึกหัดหลังแบบฝึกเสริมทักษะ จำนวน 12 ฉบับ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลจากการศึกษาค้นคว้าพบว่า แผนการสอนและแบบฝึกเสริมทักษะที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพ 84.85/81.78

ไพบุลย์ มูลดี (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนและแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า แผนการเรียนรู้และแบบฝึกเสริมทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงมาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 93.11/87.62 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จิราพร พรหมวาสิรี (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่องการอ่านและเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตรา

ตัวสะกดแม่กด โดยใช้แบบฝึกทักษะ กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านผาสะนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เลข เขต 2 จำนวน 10 คน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า แผนการเรียนรู้ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ 87.88/85.67 ดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้เท่ากับ 0.7469 แสดงว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 74.69 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยแผน การเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทย เรื่องการอ่านและเขียนสะกดคำไม่ตรงมาตราตัวสะกดแม่กด โดยใช้แบบฝึกทักษะ อยู่ในระดับมาก

มารศรี ธานี (2549 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยการปฏิบัติการเพื่อฝึกทักษะการอ่าน และเขียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มเป้าหมายได้แก่นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านควน จังหวัดอุบลราชธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ 1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการฝึกทักษะการอ่านและเขียนภาษาไทย 2. เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผล การปฏิบัติการได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน ของนักเรียน แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบบันทึกประจำวันของครู แบบฝึกทักษะ แบบทดสอบย่อย และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า การจัด กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้น การฝึกทักษะการอ่านและการเขียนวิชาภาษาไทย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 84.02 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 80 และการทดสอบความแตกต่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กาญจนา แจ่มตรง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ภาษาไทย เรื่อง การผันวรรณยุกต์ โดยการใช้แบบฝึกทักษะชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 24 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวัดโชติการาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 7 ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ผลการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยแผน การเรียนรู้ เรื่อง การผันวรรณยุกต์โดยใช้แบบฝึกทักษะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.26 / 86.66 และมีค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ ภาษาไทย เรื่องการผันวรรณยุกต์ เท่ากับ 0.7341 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้า ในการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 73.41

เอี่ยมพร ยั่งยืน (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านคำ โดยใช้วิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ โรงเรียนชุมชนบ้านช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษา คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ เพศชาย กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย หนังสือเล่มเล็ก แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา แบบทดสอบทักษะการอ่านคำ การวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้ในรูปของการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการอ่านคำของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านคำ โดยวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาอยู่ในระดับดี

พวงทอง ไชยสร (2551 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยการพัฒนาทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนภาษาไทย โดยใช้นิทาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเหล่า จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้นิทาน แบบทดสอบวัดทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ก่อนเรียนและหลังเรียน แบบฝึกเสริมทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน หนังสือนิทาน แบบสอบถามความพึงพอใจของ นักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ผลจากการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้นิทานมีทักษะในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ภาษาไทยหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนร้อยละ 38.88

สายฝน ทรงประโคน (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพัฒนาความสามารถด้าน การอ่านและการเขียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยกิจกรรมแจกลูกสะกดคำ โดยใช้ แบบฝึกทักษะ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านยาง อำเภอ บ้านกรวด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุรรัมย์ เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวนนักเรียน 14 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่องการอ่าน และการเขียนแจกลูกสะกดคำ โดยใช้แบบฝึกทักษะ มีประสิทธิภาพ 85.05 / 87.85 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80 / 80 ที่กำหนดไว้
2. คำนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 เรื่องการอ่านและเขียนแจกลูกสะกดคำโดยใช้แบบฝึกทักษะมีค่าเท่ากับ 0.7713 หมายความว่า นักเรียนมีคะแนนผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 77.13

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการอ่าน และการเขียนแจกลูกสะกดคำโดยใช้แบบฝึกทักษะโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีความพึงพอใจเป็นรายชื่ออยู่ในระดับปานกลางถึงมาก

ระเบียบ สุจิตตกุล (2552 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนาความสามารถในการอ่านคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย นักเรียนที่มีปัญหาการเรียนรู้ด้านการอ่าน ช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้ บทร้อยกรองประกอบภาพ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่านคำโรงเรียนหนองกุ้งศรีวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย บทร้อยกรองประกอบภาพ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านคำ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ด้านการอ่าน มีความสามารถในการอ่านคำโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ลิว (Liu, 1993 : 2301-A) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการอ่านประกอบด้วยภูมิหลังของครอบครัว การกระตุ้นจากครอบครัว เวลาที่ใช้สำหรับการอ่านและลักษณะทางจิตสังคม ได้แก่ ความวิตกกังวล มโนทัศน์แห่งตน ความเชื่อ อำนาจในตน และแรงจูงใจในการเรียน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในระดับ โยสกูล ชาย 846 คน หญิง 1,003 คน พบว่า ภูมิหลังของครอบครัว มโนทัศน์แห่งตน ความเชื่อ อำนาจในตน และเวลาที่ใช้สำหรับการอ่าน มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่าน ส่วนการกระตุ้นจากครอบครัวและแรงจูงใจในการเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่าน แต่ทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กับเวลาที่ใช้สำหรับการอ่าน ส่วนความวิตกกังวลมีความสัมพันธ์ทางลบกับความสามารถในการอ่าน ผลการวิจัยในเรื่องมารดาของเด็กที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ พบว่า สภาพแวดล้อมบ้านมีความสัมพันธ์กับคะแนนการอ่านและเขียนของเด็ก โดยเด็กอนุบาลที่อ่านได้ดีกว่าจะมีบุคลิกใกล้ชิดที่ชอบอ่าน มีอุปกรณ์สนับสนุนการอ่านและเขียน บิดามารดาเป็นผู้ฟังเด็กอ่านหรือรวมกันอ่านอย่างบ่อยครั้ง และไม่ได้เชื่อในเรื่องการสอนอ่านโดยตรง แต่เพียงอย่างเดียวว่ามีผลต่อความสามารถในการอ่านของเด็กมากกว่าเด็กที่อ่านได้น้อยกว่า ส่วนเด็กประถมต้นที่อ่านได้ดี มีความสนใจในการอ่าน มีบิดามารดาเป็นผู้ฟังเด็กอ่านบ่อยครั้งหรือบิดามารดาเอาใจใส่ในการอ่านของเด็ก

โฮลแมน (Holman, 1998 : 771-A) ได้ศึกษาเพื่อกำหนดผลกระทบของโปรแกรมเร่งรัดการอ่านที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 ในระบบโรงเรียนคาบลดอร์ลี เมืองเบลาลี รัฐจอร์เจีย เพื่อเพิ่มการปฏิบัติการอ่านจริง

ซึ่งจะเพิ่มทักษะการอ่านของนักเรียนและเพื่อช่วยให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านอย่างมีความสุขตลอดชีวิต ประชากรกลุ่มตัวอย่าง สุ่มจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 โรงเรียนในตำบลเออร์ดี จำนวน 170 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบทดสอบทักษะพื้นฐานการอ่าน เพื่อความเข้าใจของรัฐไอโอวา ผลการเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบก่อนกับหลังสอนในเวลา 1 ปี พบว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างคะแนนในโปรแกรมเร่งรัดการอ่านที่วัดได้ และ ไม่มีความแตกต่างระหว่างคะแนนที่ได้จากการอ่านเร่งรัดกับคะแนนความเข้าใจในการอ่านที่วัดได้ตามรายงานในการทดสอบทักษะเบื้องต้นของรัฐไอโอวา

บรูคส์ (Brooks. 2000 : 2854-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียนของครูกับการสอนอ่านและเขียนของครูในระดับประถมศึกษาในรัฐแคลิฟอร์เนีย นิวแฮมเชียร์ นิวเจอร์ซีย์ นิวยอร์กและเท็กซัส โดยมีสมมุติฐานว่า โดยทั่วไปครูไม่ค่อยเตรียมการสอนฉะนั้นจึงจำเป็นต้องให้โปรแกรมการผลิตครูให้มีความเชื่อมั่นในตนเองและเป็นนักอ่านนักเขียนที่ดีเพื่อการเป็นครูสอนอ่านและเขียนที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า ครูที่สอนอ่านและเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือบุคคลที่เป็นนักอ่าน รักการอ่าน เป็นงานอดิเรกและเป็นนักเขียนเพื่อนันทนาการ กล่าวโดยสรุป งานวิจัยนี้ไม่สนับสนุนสมมุติฐานมากนัก เพราะได้ค้นพบว่าการอ่านและเขียนของครูมีอิทธิพลต่อการสอนอ่านและเขียนไม่มากนัก

ทาริคานิ (Taricani. 2002 : 1714-A) ได้ศึกษาผลการใช้ข้อมูลป้อนกลับผสมผสานกับการสร้างแนวความคิดเกี่ยวกับแผนผังหรือแผนภูมิความคิดที่มีต่อการเรียนรู้ คำศัพท์และความเข้าใจคำศัพท์ของนักศึกษาปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยใหญ่ทางตอนเหนือของสหรัฐอเมริกา จำนวน 150 คน จำแนกเป็นนักศึกษาชาย จำนวน 79 คน นักศึกษาหญิง จำนวน 71 คน โดยมีวิชาเอกวิทยาศาสตร์ 55 คน และวิชาเอกอื่น ๆ อีก 95 คน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ใช้แผนภูมิความคิดกับนักศึกษาที่ไม่ใช้แผนภูมิความคิดมีความรู้ความเข้าใจด้านการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน นักศึกษาที่ไม่ได้รับข้อมูลป้อนกลับมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่านักศึกษาที่ใช้ข้อมูลป้อนกลับ นักศึกษาที่ใช้การสร้างแผนภูมิความคิด และได้รับข้อมูลป้อนกลับมีความสามารถในเรื่องคำศัพท์ดีกว่ากลุ่มอื่น และนักศึกษาวิชาเอกวิทยาศาสตร์สามารถทำคะแนนทดสอบความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ได้สูงกว่านักศึกษาวิชาเอกอื่น ๆ

สตีเฟเวน และฮากันสัน (Steven and Hakanson. 2003 : 805-810)

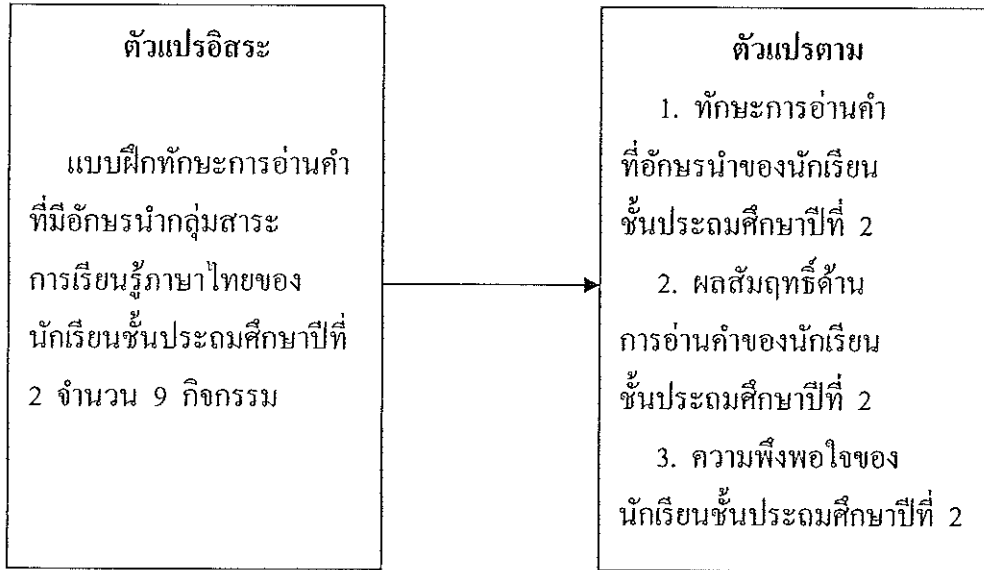
ได้ศึกษาผลการเรียนการสะกดคำในบริบทที่มีต่อนักเรียนจำนวน 17 คน ในห้องเรียนเกรด

3 ซึ่งมีความสามารถในการสะกดคำจากต่ำไปถึงสูงใช้เวลาฝึก 10 สัปดาห์ ไม่มีการสอนสะกดคำโดยตรงแบบทดสอบก่อนและหลังการสอนใช้เปรียบเทียบผลของความรู้ทางการสะกดคำทั่วไปของนักเรียนนอกเวลาสอนผลการทดสอบก่อนและหลังการสอนแสดงให้เห็นว่าการฝึกสะกดคำในบริบทไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความรู้ทางการสะกดคำโดยรวม การฝึกสะกดคำโดยแยกเดี่ยวออกมาพบด้วยว่า มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่าผลของการฝึกสะกดคำในบริบท ผลการศึกษาครั้งนี้บ่งชี้ว่า การฝึกสะกดคำในบริบทของการอ่านของเราเองมีผลต่อความรู้ทางการสะกดคำโดยรวมมากกว่าการฝึกสะกดคำที่แยกออกมาเดี่ยว ๆ ถึงแม้ทั้งสองกลยุทธ์นั้นจะปรับปรุงความรู้ทางการสะกดคำโดยทั่วไปให้ดีขึ้นก็ตาม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการสอน เทคนิควิธีสอน การใช้แบบฝึกแบบบันทึกความหมาย หรือบทเรียนสำเร็จรูปต่าง ๆ ตลอดจนการใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนให้มีพัฒนาการดีขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนดีขึ้น ซึ่งผู้วิจัยจะนำผลการวิจัยดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการทำวิจัยและการสร้างเครื่องมือ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งเอาไว้เป็นการนำมาซึ่งประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดไว้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY